

UTJECAJ PRIMJENE MEĐUNARODNOG STANDARDA FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA 9 NA FINANCIJSKO IZVJEŠTAVANJE DRUŠTAVA ZA OSIGURANJE

Prgin, Marko

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:960589>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported](#) / [Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-15**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij

Poslovna ekonomija – smjer Računovodstvo i revizija

**UTJECAJ PRIMJENE MEĐUNARODNOG STANDARDA
FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA 9 NA FINANCIJSKO
IZVJEŠTAVANJE DRUŠTAVA ZA OSIGURANJE**

**IMPACT OF THE INTERNATIONAL FINANCIAL
REPORTING STANDARD 9 APPLICATION IN FINANCIAL
REPORTING OF INSURANCE COMPANIES**

Diplomski rad

Student: Marko Prgin

JMBAG studenta: 0067537284

Mentor: Prof. dr. sc. Vesna Vašiček

Zagreb, srpanj 2022.

SAŽETAK

Predmet ovog diplomskog rada je poslovanje društava za osiguranje, utjecaj direktive Solventnost II na njihovo poslovanje te utjecaj primjene MSFI-ja 9 na portfelj financijske imovine društva za osiguranje na primjeru društva Generali osiguranje d.d. Opisane su glavne vrste osiguranja i prezentirani su rizici koje društvo za osiguranje preuzima na sebe temeljem ugovora o osiguranju. Prezentirani su temeljni financijski izvještaji koje društva za osiguranje moraju sastavljati i detaljnije opisani glavni elementi tih izvještaja. Solventnost II je nova regulativa koja je svojim uvođenjem značajno utjecala na rad društava za osiguranje. Granica solventnosti i minimalni potrebni kapital su važna dva kapitalna zahtjeva koje donosi Solventnost II. Osim toga Solventnost II utječe i na povećanje sigurnosti osiguranika, povećanje transparentnosti u izvještavanju i na bolje upravljanje rizicima društava za osiguranje. Budući da su društva za osiguranje prema Zakonu o računovodstvu klasificirana kao veliki poduzetnici i subjekti od javnog interesa, obvezna su primjenjivati Međunarodne standarde financijskog izvještavanja. MSFI 9 je početkom 2018. godine zamijenio MRS 39 i sa sobom donio promjene u području klasifikacije i mjerenja financijskih instrumenata, testa umanjenja vrijednosti i računovodstva zaštite. Učinci tih promjena su detaljnije prezentirani na primjeru društva za osiguranje Generali osiguranje d.d.

Ključne riječi: osiguranje, Solventnost II, upravljanje rizicima, Međunarodni standardi financijskog izvještavanja, financijski instrumenti

ABSTRACT

The subject of this thesis is the business of insurance companies, the impact of the Solvency II Directive on their operations and the impact of the application of IFRS 9 on portfolio of financial assets of insurance companies on the example of Generali osiguranje d.d. The main types of insurance are described and risks that the insurance company takes over due to insurance contract are presented. The basic financial statements that insurance companies must compile are presented and the main elements of these reports are described in more detail. Solvency II is a new regulation which, with its introduction, has significantly affected the work of insurance companies. Solvency Capital Requirement and Minimum Capital Requirement are two important capital requirements of Solvency II. In addition, Solvency II has the effect of increasing the security of policyholders, increasing transparency in reporting and better risk management of insurance companies. Because insurance companies are classified under the Accounting Act as large enterprises and public interest entities, they are required to apply International Financial Reporting Standards. At the very beginning of 2018, IFRS 9 replaced IAS 39 and brought with it changes in the area of classification and measurement of financial instruments, impairment test and hedge accounting. Effects of these changes are presented in more detail using the example of the insurance company Generali osiguranje d.d.

Key words: insurance, Solvency II, risk management, International financial reporting standards, financial instruments

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je diplomski rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog izvora te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Marko Prasin

Zagreb, 04.07.2022.

STATEMENT ON THE ACADEMIC INTEGRITY

I hereby declare and confirm by my signature that the final thesis is the sole result of my own work based on my research and relies on the published literature, as shown in the listed notes and bibliography.

I declare that no part of the thesis has been written in an unauthorized manner, i.e., it is not transcribed from the non-cited work, and that no part of the thesis infringes any of the copyrights.

I also declare that no part of the thesis has been used for any other work in any other higher education, scientific or educational institution.

Marko Prasin

Zagreb, 04.07.2022.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja	1
1.3. Sadržaj i struktura rada	1
2. OSNOVNA OBILJEŽJA OSIGURANJA I DRUŠTVA ZA OSIGURANJE	3
2.1. Definicija i vrste osiguranja	3
2.2. Temeljne karakteristike društva za osiguranje	9
2.3. Djelatnost i poslovi društva za osiguranje	10
2.4. Regulatorni okvir Solventnost II i njegov utjecaj na društva za osiguranje	14
3. RAČUNOVODSTVENO I FINACIJSKO IZVJEŠTAVANJE DRUŠTVA ZA OSIGURANJE	24
3.1. Obilježja računovodstva društva za osiguranje	24
3.2. Obilježja financijskog izvještavanja društva za osiguranje	26
4. UTJECAJ PRIMJENE MSFI 9 NA VREDNOVANJE PORTFELJA FINACIJSKE IMOVINE DRUŠTVA ZA OSIGURANJE	37
4.1. Primjena MSFI-ja u računovodstvu i financijskom izvještavanju društva za osiguranje	37
4.2. Primjena MSFI-ja 9 i njegova razlika u odnosu na MRS 39	47
4.3. Učinci primjene MSFI-ja 9 na primjeru portfelja financijske imovine društva za osiguranje Generali osiguranje d.d.	55
4.3.1. Portfelj financijske imovine Generali osiguranje d.d.	57
4.3.2. Potencijalni učinci primjene MSFI-ja 9 na portfelj financijske imovine Generali osiguranje d.d.	62
5. ZAKLJUČAK	65
POPIS LITERATURE	67
POPIS TABLICA	71
POPIS SLIKA	72
POPIS GRAFIKONA	72
ŽIVOTOPIS	73

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

U diplomskom radu je istraženo i detaljnije prikazano poslovanje te financijsko izvještavanje društva za osiguranje. Novi zakonodavni i regulatorni okvir za djelatnost osiguranja u Europskoj uniji je Solventnost II, te je jedan od ciljeva rada detaljnije opisati na koji način taj regulatorni okvir pridonosi uspješnijem upravljanju rizicima od strane društava za osiguranje, transparentnosti poslovanja i izvještavanja te većoj zaštiti osiguranika i održavanju potrebne financijske stabilnosti. Kada se govori o transparentnosti u radu društava za osiguranje prvenstveno se misli na njihovo financijsko izvještavanje. Struktura financijskih izvještaja definirana je obveznom primjenom Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja. Temeljni cilj rada je prikazati značaj primjene MSFI-ja 9 na financijsko izvještavanje društava za osiguranje, odnosno na portfelj imovine tih društava gdje će se primjena MSFI-ja 9 najviše odraziti.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

U radu su korištene odgovarajuće metode analize i sinteze, indukcije i dedukcije, metoda komparacije te metoda deskripcije. Korišteni su različiti izvori s naglaskom na knjigama, člancima i drugoj stručnoj literaturi iz područja osiguranja te javno dostupni podatci na mrežnim stranicama nadzornih tijela, prvenstveno HANFA-e i društava za osiguranje, prvenstveno Generali osiguranje d.d.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Na početku rada dan je osvrt na osiguranje te je objašnjena važnost i uloga te djelatnosti. Navedene su glavne vrste osiguranja i prikazane razlike među njima. Opisane su temeljne karakteristike društava za osiguranje te pobliže pojašnjeni poslovi kojima se bave ta društva. Zatim je analiziran regulatorni okvir Solventnost II i njegova glavna obilježja i zahtjevi. Objašnjeno je što je to taj okvir donio u svijet osiguranja te koji je njegov doprinos u radu društava za osiguranje. U trećem poglavlju je opisano računovodstvo i financijsko

izvještavanje društava za osiguranje te su navedena njihova temeljna obilježja. Potom je u četvrtom poglavlju analizirana primjena Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja u izvještavanju društava za osiguranje te pojašnjena primjena MSFI-ja 9 i njegove razlike u odnosu na dotadašnji Međunarodni računovodstveni standard 39. Na primjeru društva Generali osiguranje d.d. prezentirane su promjene koje je novi standard donio u financijskom izvještavanju društava za osiguranje i portfelju njihove financijske imovine. U zaključku su utvrđene najvažnije odrednice rada te sumirani najvažniji zaključci provedenih analiza.

2. OSNOVNA OBILJEŽJA OSIGURANJA I DRUŠTVA ZA OSIGURANJE

2.1. Definicija i vrste osiguranja

Kada se u bilo kojem kontekstu spomene riječ “osiguranje“ prvo što se s time povezuje je neki oblik zaštite. Međutim, poput mnogih ostalih stvari tako i osiguranje ima svoju povijest i početke. Čovjek je od davnina bio suočen s raznim opasnostima, kako za njega tako i za njegovu imovinu¹. Napor i trud koji je ulagao u obranu navedenog su bili veliki te je s vremenom shvatio da će u suradnji s drugim ljudima svoje ciljeve ostvariti puno lakše i efikasnije. Zajedničkim doprinosima, radom i obranom sebe i imovine počela se formirati organiziranja zaštita. Kad se tome pridodalo razmišljanje o tome kako unaprijed osigurati sredstva koja će pokriti eventualne gubitke i ublažiti štetne posljedice došlo se do forme zaštite koju se moglo zvati osiguranjem. Današnje definicije i shvaćanje osiguranja se razlikuje kod pojedinih autora, ali svi se slažu s temeljnim značenjem te djelatnosti koje kaže da je to djelatnost kojom se zaštićuje pojedinac ili poslovni subjekt od ekonomski štetnih posljedica prirodnih sila ili nesretnog slučaja. Svrha osiguranja je što bolje upravljati određenim oblikom rizika te umanjiti mogućnost ostvarivanja financijskih gubitaka pojedincu ili poslovnom subjektu koji posežu za sklapanjem ugovora s društvom za osiguranje na kojeg prenose rizik uz plaćanje određene naknade. To je metoda kojom se rizik prenosi s osiguranika na osiguravatelja, a on preuzima obvezu podmirenja nastalih šteta kod osiguranika i njihove raspodjele na sve članove rizične skupine temeljem načela uzajamnosti i solidarnosti². Naknada koju osiguranik plaća osiguravatelju se zove premija osiguranja. Kada se osiguranje zaključi varijabilni troškovi osiguranika postaju fiksni plaćanjem navedene premije, a štetne posljedice uzrokovane potencijalnim nastankom neželjenog i nepovoljnog događaja se prenose na osiguravatelja³. Iz tog međuodnosa proizlaze dvije temeljne funkcije osiguranja: funkcija naknade štete i funkcija preventive. Preventiva se nastoji postići na razne načine poput nižih premija osiguranja, zaštite na radu u poslovnom subjektu i slično. No nisu to jedine funkcije osiguranja. Tu su također i socijalna, razvojna, psihološka i antiinflacijska funkcija. Razvojna i antiinflacijska funkcija su od iznimne važnosti za gospodarstvo budući da se novac kojim raspolažu osiguravatelji može iskoristiti u različite poslovne svrhe države i

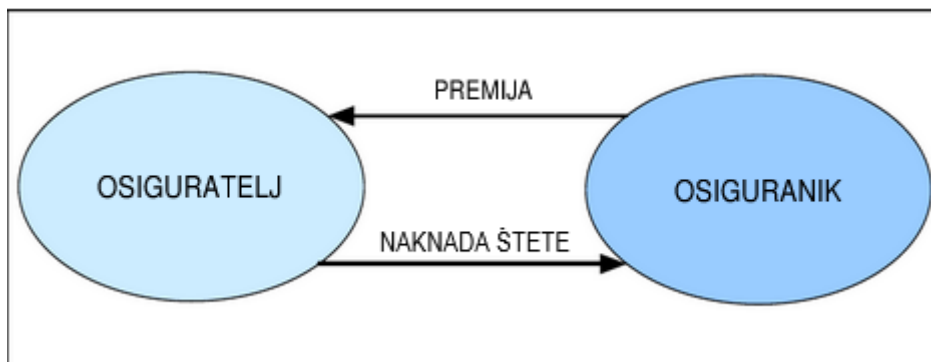
¹ Stipić, M. (2008.), *Osiguranje s osnovama reosiguranja*, Split: Udžbenici sveučilišta u Splitu

² Klasić, K. (2003.), Utjecaj psihologije pojedinca na izbor vrsta osiguranja, *Ekonomski pregled*, Vol. 54 No. 7-8, 2003., str. 596., preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/clanak/40195>

³ Stipić, M. (2008.), *Osiguranje s osnovama reosiguranja*, Split: Udžbenici sveučilišta u Splitu

financijskih institucija poput banaka, štedionica, mirovinskih fondova i drugih te zbog toga što sredstva osiguranja imaju pozitivan učinak na cijene smanjujući pritisak na njihov rast⁴.

Slika I : Odnos osiguratelja i osiguranika

Izvor: Stipić, M. (2008.), *Osiguranje s osnovama reosiguranja*, Split: Udžbenici sveučilišta u Splitu, str. 14

Više je rizika kojima pojedinac ili skupina mogu biti izloženi. Rizik je zapravo u suštini budući neizvjestan događaj čije nerazumijevanje može prouzročiti iznimno negativne posljedice⁵. Sukladno tome postoje različite metode upravljanja rizicima koje možemo podijeliti u dvije skupine⁶:

1) metode fizičke kontrole pomoću kojih se reducira obujam nastalih šteta, a neke od njih su:

- izbjegavanje rizika
- smanjenje veličine rizika

b) metode financijske kontrole pomoću kojih društva pribavljaju različita sredstva kako bi podmirili nastale štete, a neke od njih su:

- zadržavanje rizika
- prijenos rizika
- osiguranje

Osiguranje je praktična i najsigurnija metoda pokrića rizika, a njezine prednosti su: naknada štete, smanjenje neizvjesnosti u poslovanju te mogućnost dugoročnog planiranja, savjetovanje osiguranika o preventivnim mjerama koje trebaju poduzeti te niži oporezivi dohodak jer premija osiguranja predstavlja trošak poslovanja⁷. Postoje i određeni nedostaci poput:

⁴ Stipić, M. (2008.), *Osiguranje s osnovama reosiguranja*, Split: Udžbenici sveučilišta u Splitu

⁵ Stude, R. (2008.), Promjena izgleda rizika u osiguranju/reosiguranju, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, Vol. 58 No. 1-2, str. 673-680., preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/clanak/32111>

⁶ Andrijašević, S. i Petranović, V. (1999.), *Ekonomika osiguranja*, Zagreb: Alfa

⁷ Andrijašević, S. i Petranović, V. (1999.), *Ekonomika osiguranja*, Zagreb: Alfa

plaćanja premije osiguranja, vremena koje je uloženo i potrošeno na izbor osiguravatelja, utvrđivanje visine premije i uvjeta osiguranja te činjenice da osoba koja upravlja rizikom u poduzeću nije specijalno stimulirana za kontrolu rizika već osiguravatelj pokriva štetu ako i kada ona nastane (taj se nedostatak može nadoknaditi određenim klauzulama i slično). Djelatnost osiguranja definirana je sljedećim elementima: a) premijom čije troškove snosi osiguranik budući da je prenio rizik na osiguravatelja sklapanjem ugovora o osiguranju, b) kompenzacijom u obliku ugovorene osigurane svote koju će osiguravatelj isplatiti osiguraniku ako se dogodi slučaj koji je predmet osiguranja. Prije nego što je ugovor o osiguranju sklopljen osiguravatelj treba kvalitetno procijeniti i utvrditi veličinu rizika. Veličina rizika je uvjetovana brojnim čimbenicima kao što su⁸:

- iznos osiguranja (u pravilu najviši iznos do kojeg osiguravatelj pokriva rizik)
- učestalost štete (broj ponavljanja ostvarivanja rizika u određenom periodu)
- intenzitet štete (postotak oštećenja predmeta osiguranja)
- maksimalna moguća šteta (najveća obveza osiguravatelja u slučaju ostvarenja rizika)
- trajanje osiguranja (period kroz koji vrijedi pokriva iz osiguranja, a što je taj period dulji postoji veća mogućnost nastanka osiguranog slučaja i rizik je veći).

U teoriji i praksi poznate su i moguće različite podjele osiguranja. Danas je prihvaćena podjela osiguranja na poslove životnog i poslove neživotnog osiguranja, a takvu podjelu usvojio je i hrvatski Zakon o osiguranju. Sukladno Zakonu o osiguranju, neživotna osiguranja se dijele na sljedeće vrste osiguranja⁹:

- osiguranje od nezgode koje uključuje ozljede zaposlenika na radnom mjestu i profesionalne bolesti, a koje pokriva fiksne novčane naknade, naknade u obliku odštete, kombinacije tih dviju naknada te ozljede putnika
- zdravstveno osiguranje, a koje pokriva fiksne novčane naknade, naknade u obliku odštete ili u naravi te kombinaciju tih dviju naknada
- osiguranje cestovnih motornih vozila na vlastiti pogon i bez vlastitog pogona
- osiguranje tračnih vozila
- osiguranje zračnih letjelica
- osiguranje plovila za plovidbu morima, rijekama i jezerima te plovila za plovidbu kanalima

⁸ Andrijašević, S. i Petranović, V. (1999.), *Ekonomika osiguranja*, Zagreb: Alfa

⁹ Zakon o osiguranju, Narodne novine br. 30/15., 112/18., 63/20. i 133/20. (2020.)

- osiguranje robe u prijevozu
- osiguranje od požara i različitih elementarnih šteta
- ostala osiguranja imovine
- osiguranje od odgovornosti za korištenje motornih vozila
- osiguranje od odgovornosti za korištenje zračnih letjelica
- osiguranje od odgovornosti za korištenje plovila
- ostala osiguranja od odgovornosti
- osiguranje kredita koje pokriva nesolventnost, izvozne kredite, kredite s obročnim otplatama, hipotekarne kredite, poljoprivredne kredite te ostale kredite i zajmove
- osiguranje jamstava koje pokriva izravno i neizravno jamstvo
- osiguranje raznih financijskih gubitaka koje pokriva profesionalne rizike, nedostatne prihode, loše vrijeme, izgubljen dobit, nepredviđene poslovne troškove i troškove općenite vrste, gubitak tržišne vrijednosti, gubitak najamnine i druge oblike financijskih gubitaka
- osiguranje troškova pravne zaštite
- osiguranje pomoći osobama kojima se za vrijeme boravka na putovanju izvan vlastitog doma ili uobičajenog boravišta dogode određene poteškoće.

Životna osiguranja se pak dijele na sljedeće vrste¹⁰:

1. Životna osiguranja:

- životno osiguranje za slučaj doživljenja
- životno osiguranje za slučaj smrti
- mješovito životno osiguranje za slučaj smrti i doživljenja
- životno osiguranje s povratom premija
- osiguranja kritičnih bolesti
- doživotno osiguranje za slučaj smrti
- ostala životna osiguranja
- rentno osiguranje – osiguranje koje zahtijeva periodične isplate tijekom određenog razdoblja ili doživotno
- dopunsko osiguranje – predstavlja svojevrsnu nadogradnju na životno osiguranje i omogućuje pokriće rizika kao što su: ozljede uključujući nesposobnost za obavljanje posla, smrt zbog nezgode i invaliditet koji je nastupio uslijed nezgode ili bolesti

¹⁰ Zakon o osiguranju, Narodne novine br. 30/15., 112/18., 63/20. i 133/20. (2020.)

2. osiguranje za slučaj vjenčanja ili sklapanja životnog partnerstva ili rođenja
3. životno osiguranje i rentno osiguranje kod kojih osoba koja je ugovorila osiguranje snosi rizik ulaganja – osiguranje koje se odnosi na vrijednost udjela UCITS fonda kako je definiran zakonom kojim se uređuje osnivanje i poslovanje otvorenih investicijskih fondova s javnom ponudom, uz vrijednost imovine unutarnjeg fonda ili uz dionički indeks, točnije drugu referentnu vrijednost
4. tontine – vrsta osiguranja koja se temelji na udruženju članova kako bi zajednički kapitalizirali svoje doprinose i zatim ta sredstva raspodijelili preživjelim članovima ili korisnicima umrlih članova
5. osiguranje s kapitalizacijom isplate – vrsta osiguranja koja koristi pomoć aktuara i njegovih izračuna te kod koje se plaćanje unaprijed ugovorene premije osiguranja zamjenjuje obvezom isplate određene visine iznosa tijekom određenog razdoblja
6. upravljanje sredstvima koji su sastavni dio zajedničkih mirovinskih fondova koji uključuju očuvanje kapitala ili plaćanje kamata koje su minimalne¹¹.

Osnovna svrha i cilj životnog osiguranja je zaštititi pojedinca i njegovu obitelj, odnosno pružiti im financijsku stabilnost i sigurnost od potencijalnih opasnosti koje im mogu negativno utjecati na život. Visina i iznos premije kod životnih osiguranja ovisi o faktorima kao što su: osigurani rizik odnosno rizici, dob i spol osiguranika, zdravstveno stanje te zanimanje osiguranika. Pojedincu je dozvoljeno sklapanje nekoliko ugovora o životnom osiguranju kod jednog ili više osiguratelja. Ako se dogodi osigurani slučaj, pojedinac ima pravo na isplatu osigurane svote temeljem svih sklopljenih ugovora o osiguranju u kojima je naveden nastali osigurani slučaj. Što se tiče neživotnih osiguranja gdje se želi osigurati određeni oblik imovine, policu osiguranja je dozvoljeno sklopiti svakom pojedincu koji posjeduje jasan i opravdani interes na predmetu osiguranja, a koji će ako nastupi osigurani slučaj pretrpjeti značajan materijalni gubitak¹².

Osiguranja se mogu podijeliti i prema načinu sklapanja ugovora. S obzirom na tu podjelu ona mogu biti dobrovoljna i obvezna. Obvezna osiguranja su osiguranja čije je sklapanje propisano zakonom, dok su dobrovoljna sva ostala osiguranja koja se sklapaju bez prisile

¹¹ Zakon o osiguranju, Narodne novine br. 30/15., 112/18., 63/20. i 133/20. (2020.)

¹² Rafaj, J. (2009.), *Tržište osiguranja*, Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, Zagreb

odnosno po slobodnoj volji ugovornih strana. Svaka država posebno svojim propisima odlučuje koja će osiguranja utvrditi kao obvezna. Neka od obveznih osiguranja su¹³:

- osiguranje putnika koji koriste javni prijevoz od posljedica nesretnog slučaja
- osiguranje korisnika odnosno vlasnika motornih vozila od odgovornosti za štete koje su napravljene trećim osobama
- osiguranje vlasnika odnosno korisnika zrakoplova od odgovornosti za štete koje su napravljene trećim osobama
- osiguranje vlasnika odnosno korisnika brodica na motorni pogon
- osiguranje prijevoza opasnih tereta
- osiguranje nezgoda koje su se dogodile na radnom mjestu i profesionalnih bolesti
- druga obvezna osiguranja.

Postoje još razne druge podjele osiguranja od kojih su najznačajnije:

1. prema načinu pokrića rizika (premijsko, uzajamno i socijalno osiguranje)
2. prema mjestu ostvarenja rizika (kopneno, pomorsko i zračno osiguranje)
3. prema broju osiguranika (individualna i kolektivna)
4. prema načinu izravnjanja rizika (unutarinja i vanjska)¹⁴.

Kod posljednje podjele osiguranja javljaju se drukčiji oblici osiguranja budući da dolazi do prijenosa određenog rizika. Unutarinja osiguranja kompletno provodi osiguratelj, dok kod vanjskih osiguratelj dio rizika prenosi u suosiguranje i reosiguranje. Suosiguranje predstavlja oblik osiguranja koji se javlja u situaciji kada je rizik izrazito velik i jedan ga osiguratelj nije u stanju sam osigurati pa se taj rizik dijeli između više različitih osiguratelja. Takav oblik osiguranja se ne smije miješati s višestrukim osiguranjem. Višestruko osiguranje podrazumijeva sklapanje više ugovora o osiguranju te osiguratelji nisu svjesni postojanja drugih ugovora, dok u slučaju suosiguranja postoji jedinstveni ugovor. Kada bi se željelo najjednostavnije opisati pojam reosiguranja reklo bi se da je to osiguranje osiguratelja. Djeluje na način da osiguratelj koji je ugovorom o osiguranju preuzeo na sebe rizik osiguranja, prenosi dio tog rizika na reosiguratelja te mu zbog toga plaća premiju reosiguranja. Na taj način reosiguratelj pokriva odgovornost osiguratelja koju je preuzeo iz izravnog posla s osiguranikom. Sklapanjem ugovora o reosiguranju reosigurateljeva obveza prema osiguratelju

¹³ Zakon o obveznim osiguranjima u prometu, Narodne novine br. 151/05., 36/09., 75/09., 76/13. i 152/14. (2014.)

¹⁴ Stipić, M. (2008.), *Osiguranje s osnovama reosiguranja*, Split: Udžbenici sveučilišta u Splitu

nastaje ostvarenjem osiguranog slučaja. U cijeloj toj situaciji reosiguratelj ne odgovara izravno osiguraniku, a on nije dužan ni znati za postojanje reosiguranja jer se njegova prava temelje na ugovoru o osiguranju koji je sklopio s osigurateljem te nema nikakve veze s reosigurateljem.¹⁵

2.2. Temeljne karakteristike društva za osiguranje

Ulogu osiguratelja u osiguranju ima društvo za osiguranje. Riječ je o pravnim osobama koje na sebe preuzimaju rizik nastanka osiguranog slučaja, a čija djelatnost može biti usmjerena na samo pojedine vrste osiguranja (specijalizirana) ili mogu biti univerzalna pa obavljati poslove svih vrsta osiguranja. U slučaju da se radi o univerzalnim društvima za osiguranje koja obavljaju poslove životnih i neživotnih osiguranja, dužna su aktivnosti formiranja pričuva i plasiranja sredstava obavljati odvojeno za poslove životnog osiguranja.¹⁶ Zakon o osiguranju definira društva za osiguranje kao pravne osobe sa sjedištem u Republici Hrvatskoj koje obavljaju poslove životnog ili neživotnog osiguranja, koje imaju odobrenje Agencije za obavljanje poslova osiguranja i koje su upisane u sudski registar nadležnog trgovačkog suda¹⁷. Društvo za osiguranje može biti osnovano i organizirano u različitim oblicima kao što su: dioničko društvo, društvo uzajamnog osiguranja, vlastito društvo za osiguranje i javno društvo za osiguranje. Postoje i društva za reosiguranje i suosiguranje koja obavljaju već spomenute poslove. Društvo za osiguranje koje je formirano u obliku dioničkog društva se nalazi u vlasništvu dioničara. Kod društva za uzajamno osiguranje postoji koncept uplaćivanja udjela unaprijed od strane svojih članova, a visina tih udjela se utvrđuje na kraju poslovnog razdoblja kada se jasno znaju obveze društva i kada se te obveze raspodjeljuju na članove društva sukladno veličini njihovog učešća u riziku. Vlastita društva za osiguranje su društva koja posjeduju velika poduzeća kako bi što bolje kontrolirali i pokrili rizik kojem su izloženi.¹⁸ Kako ne bi dovodila u rizik svoje poslovanje te kako bi poslovala trajno i kvalitetno društva za osiguranje moraju posjedovati određenu razinu kapitala i pričuva. Tim sredstvima društvo garantira da je u mogućnosti ispuniti sve obveze iz ugovora o osiguranju. Zakon o osiguranju u kompletu sa svojim izmjenama i dopunama propisuje iznos temeljnog kapitala koji društvo za osiguranje za pojedine vrste osiguranja mora imati.

¹⁵ Stipić, M. (2008.), *Osiguranje s osnovama reosiguranja*, Split: Udžbenici sveučilišta u Splitu

¹⁶ Andrijašević, S. i Petranović, V. (1999.), *Ekonomika osiguranja*, Zagreb: Alfa

¹⁷ Zakon o osiguranju, Narodne novine br. 30/15., 112/18., 63/20. i 133/20. (2020.)

¹⁸ Andrijašević, S. i Petranović, V. (1999.), *Ekonomika osiguranja*, Zagreb: Alfa

Na tržištu osiguranja u Republici Hrvatskoj možemo pronaći: društva za osiguranje, društva za reosiguranje (nijedno nije registrirano), pravne i fizičke osobe koje djeluju kao distributeri osiguranja i reosiguranja, Hrvatski nuklearni POOL gospodarsko interesno udruženje te Hrvatski ured za osiguranje¹⁹. Broj društava za osiguranje u Hrvatskoj se kroz povijest mijenjao. Zadnjih nekoliko godina broj društava za osiguranje u Hrvatskoj se smanjuje. Kao jedan od razloga je sasvim sigurno i novi regulatorni okvir Solventnost II koji je krenuo s primjenom u 2016. godini. U tablici I prikazano je kretanje broja društava za osiguranje u Hrvatskoj kroz zadnjih deset godina²⁰.

Tablica I : Kretanje broja društava za osiguranje u Hrvatskoj od 2012. do 2021. godine

VRSTA OSIGURANJA	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Životno	7	7	7	6	5	5	4	3	3	3
Neživotno	10	10	10	9	8	7	6	5	4	4
Složeno	10	9	8	8	8	8	8	8	8	8
Reosiguranje	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0
UKUPNO	28	27	26	24	22	20	18	16	15	15

Izvor: Izrada autora prema podacima s HANFE, preuzeto s <https://www.hanfa.hr/publikacije/statistika/>

2.3. Djelatnost i poslovi društva za osiguranje

Osiguranje je sustav koji se bazira na uzajamnim odnosima dviju ili više strana. Glavna obilježja osiguranja proizlaze iz odnosa koji nastaju sklapanjem ugovora o osiguranju, odnosno cjelokupne metodologije i tehnike osiguranja. Premda se problematici funkcioniranja osiguranja može pristupiti iz više različitih gledišta, većina autora se slaže u jednom, a to je da su tri temeljne pretpostavke za njegovo funkcioniranje: rizik (kao temeljni preduvjet osiguranja), premija (kao njegova ekonomska osnova) i osigurnina (naknada štete i isplata osigurane svote) kao osnovna svrha osiguranja²¹. Kao što je već rečeno osnovni sudionici osigurateljnog odnosa su: a) osiguratelj s kojim se, budući da je riječ o pravnoj osobi, sklapa ugovor o osiguranju, b) ugovaratelj osiguranja, odnosno pravna ili fizička osoba koja s osigurateljem sklapa ugovor o osiguranju i obvezuje se plaćati premiju osiguranja, c) osiguranik, osoba čija se imovina osigurava i zaštićuje te kojoj pripadaju prava iz osiguranja, a u slučaju osiguranja za vlastiti račun je ujedno i ugovaratelj osiguranja, d) reosiguratelj,

¹⁹ Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (b. d.), Tržište osiguranja, preuzeto 3. lipnja 2021. s <https://www.hanfa.hr/trziste-osiguranja/>

²⁰ Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (b. d.), Broj društava za osiguranje i društava za reosiguranje, preuzeto 10. ožujka 2022. s <https://www.hanfa.hr/publikacije/statistika/>

²¹ Stipić, M. (2008.), *Osiguranje s osnovama reosiguranja*, Split: Udžbenici sveučilišta u Splitu

društvo za reosiguranje koje se obvezuje da će u slučaju nemogućnosti osiguratelja da isplati štetu osiguraniku preuzeti njegovu obvezu, a sve uz plaćanje određene premije²². Društvo za osiguranje mora biti spremno da će eventualno loše poslovanje i moguće štete ugroziti njegovo poslovanje. Društvo se zaštićuje na način da unaprijed formira tehničke pričuve koje čine: pričuve za prijenosne premije, pričuve za bonuse i popuste, pričuve šteta i ostale tehničke pričuve osiguranja²³. U slučaju da se društvo bavi životnim osiguranjem gdje dolazi do kumulacije novčanih sredstava štednje od strane pojedinaca za potrebe pokrivanja rizika u kasnijim godinama života mora formirati matematičke pričuve. Neki oblici osiguranja na kojima se primjenjuju tablice vjerojatnosti su osiguranja od nezgode te višegodišnja zdravstvena osiguranja. Zbog toga ono što je od iznimne važnosti za društvo za osiguranje je da bude likvidno. Prevladava mišljenje kako društva za osiguranje nemaju problema s likvidnošću te da postoji mala šansa da će se uopće suočiti s tim problemom. Mnogi rizik likvidnosti vežu isključivo uz financijski sektor banaka. Takvo mišljenje nije točno te društva za osiguranje mogu u velikoj mjeri imati utjecaj na financijsku stabilnost pa je zbog toga rizik likvidnosti tih društava predmet sve češćih analiza²⁴. Sasvim je sigurno da je rizik likvidnosti jedan od najvažnijih rizika vezanih uz poslovanje društva za osiguranje jer ima najveći utjecaj na solventnost društva. Tim rizikom nije lako upravljati. Ako društvo stvara dostupna sredstva i kreira svoj kapacitet za potrebe pravodobnog podmirenja svojih dospjelih obveza može se reći da upravlja i kontrolira rizik likvidnosti. U likvidna sredstva društva se ubrajaju:

- stanje sredstava na računima društva
- stanje sredstava na deviznim računima društva prema srednjem tečaju HNB-a na dan izrade izvješća
- stanje sredstava u blagajni
- depoziti po viđenju
- oročeni depoziti koji se mogu bezuvjetno razročiti
- ostali vrijednosni papiri koje je moguće trenutno unovčiti radi pravodobnog podmirenja dospjelih obveza²⁵.

Uz redovit priljev premija osiguranja društva smanjuju izloženost riziku likvidnosti. Visina premije osiguranja određena je ugovorom o osiguranju. Njime osiguratelj preuzima obvezu da

²² Stipić, M. (2008.), *Osiguranje s osnovama reosiguranja*, Split: Udžbenici sveučilišta u Splitu

²³ Stipić, M. (2008.), *Osiguranje s osnovama reosiguranja*, Split: Udžbenici sveučilišta u Splitu

²⁴ Žigman, A. (2020.), Društva za osiguranje i rizik likvidnosti, *Hrvatski časopis za osiguranje*, No. 3, 2020., str. 54-63., preuzeto s https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=351888

²⁵ Stipić, M. (2008.), *Osiguranje s osnovama reosiguranja*, Split: Udžbenici sveučilišta u Splitu

će osobi koja je ugovorila osiguranje ili ga koristi u slučaju nastanka osiguranog slučaja isplatiti osiguranu svotu. Na temelju sklopljenog ugovora osiguratelj sastavlja i potpisuje policu osiguranja koju je dužan dostaviti ugovaratelju osiguranja. To može biti i neka druga isprava kojom se dokazuje postojanje osigurateljnog odnosa. Polica osiguranja može glasiti na ime neke osobe, na onoga tko je donio policu, za nečiji račun ili po nekoj naredbi²⁶.

Ona sukladno svojoj vjerodostojnosti mora sadržavati sljedeće elemente:

- strane koje ugovaraju osiguranje
- osobu, stvar ili neki drugi predmet osiguranja
- rizik koji obuhvaća osiguranje
- vrijeme trajanja osiguranja i pokrića
- svotu osiguranja ili da je riječ o neograničenom osiguranju
- premiju ili doprinos
- datum kada se izdala polica osiguranja
- potpise strana koje su se usuglasile ugovoriti osiguranje²⁷.

Polica osiguranja se ne smije kopirati te kao takva koristiti kako bi se ostvarilo pravo iz osiguranja. Osiguratelj smije izdati duplikat police osiguranja ako to od njega zatraži osiguranik. Međutim, duplikat nema nikakvo značenje dok postoji original. Tek kada se on zakonskim putem poništi duplikat preuzima značenje originala. Ono što se može provesti je vinkulacija police osiguranja, odnosno postupak kojim se nekoj trećoj osobi omogućuje da se naplati iz nastale štete u slučaju da ima subjektivno pravo nad predmetom osiguranja²⁸. Nerijetko se u bankinu korist vinkulira polica osiguranja kao instrument osiguranja u kreditnom odnosu. Kad je riječ o ugovorima o osiguranju oni mogu biti sklopljeni s određenim i neodređenim rokom trajanja. Kod ovih prvih je poznato kada počinje i kada završava osiguranje dok se oni s neodređenim rokom trajanja nastavljaju svake godine sve dok se jedna od ugovornih strana ne odluči pismeno za prekid osiguranja. Ugovore o osiguranju je također moguće podijeliti prema određenosti predmeta osiguranja. Sukladno tome oni mogu biti pojedinačni i opći²⁹. Kod pojedinačnog ugovora predmet osiguranja je jasno određen dok opći ugovor obuhvaća niz različitih predmeta koji nisu specifično određeni. Ugovori o osiguranju koji su sklopljeni s osiguranicima pojedincima pripadaju ugovorima

²⁶ Stipić, M. (2008.), *Osiguranje s osnovama reosiguranja*, Split: Udžbenici sveučilišta u Splitu

²⁷ Stipić, M. (2008.), *Osiguranje s osnovama reosiguranja*, Split: Udžbenici sveučilišta u Splitu

²⁸ Stipić, M. (2008.), *Osiguranje s osnovama reosiguranja*, Split: Udžbenici sveučilišta u Splitu

²⁹ Andrijašević, S. i Petranović, V. (1999.), *Ekonomika osiguranja*, Zagreb: Alfa

smještenim na međi između trgovačkog prava i prava zaštite potrošača³⁰. Takvi se ugovori temelje na shvaćanju prema kojem je osiguranik slabija ugovorna strana jer ne posjeduje dovoljne pregovaračke vještine niti financijska sredstva, a i zbog svog oskudnog znanja o usluzi osiguranja. S druge pak strane osiguratelja karakterizira profesionalizam i sposobnost trgovanja budući da je jako dobro upoznat s glavnim karakteristikama usluge osiguranja poput ocjene rizika, tehnike kojom se izračunava premija i osigurnina, predviđanja nastupa rizika i slično. To se ne bi moglo reći za osiguranika pojedinca, pa ga je potrebno zaštititi prema određenim zakonskim okvirima³¹.

Nadzor nad tržištem osiguranja u Republici Hrvatskoj provodi Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga - HANFA. Njezin primarni cilj je održavanje učinkovitosti, sigurnosti i stabilnosti tržišta osiguranja s naglaskom na zaštitu interesa osiguranika te pridonosenje stabilnosti financijskog sustava. Osim što provodi nadzor društava za osiguranje i reosiguranje, HANFA nadzire pravne i fizičke osobe zadužene za poslove distribucije osiguranja i reosiguranja te Hrvatski ured za osiguranje³². Prije nego što dobiju dozvolu za obavljanje poslova osiguranja, navedeni subjekti prolaze kroz proces licenciranja od strane HANFA-e čija je svrha utvrđivanje da li subjekti zadovoljavaju propisane zakonske uvjete. Oni koji namjeravaju postati distributeri osiguranja i reosiguranja moraju proći posebne testove koje priprema i provodi HANFA kako bi se utvrdilo njihovo stručno znanje te kako bi ispunili uvjete za upis u Registar posrednika i sporednih posrednika u osiguranju. Taj registar je vođen od strane HANFA-e te se može pronaći i na njezinoj internetskoj stranici. HANFA također, ukoliko su ispunjeni uvjeti propisani zakonskim i podzakonskim aktima, izdaje i ovlaštenje za obavljanje poslova ovlaštenog aktuaru. To su stručnjaci koji koristeći niz različitih matematičkih metoda, uključujući teorije vjerojatnosti i statistike, rješavaju probleme financijske neizvjesnosti i rizika. Analizom povijesnih podataka te procjenjivanjem postojećih rizika aktuari nastoje kreirati modele koji će im pomoći u predviđanju budućih događaja³³. Njihovo znanje i sposobnosti su potrebni u mnogim područjima, a najviše ih je zaposleno upravo u sektoru osiguranja gdje svojim radom doprinose efikasnijem i

³⁰ Keglević, A. (2013.), Zaštita osiguranika pojedinca kod ugovora o osiguranju - otvorena pitanja i dvojbe, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, Vol. 34 No. 1, 2013., str. 209-235., preuzeto s https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=171925

³¹ Keglević, A. (2013.), Zaštita osiguranika pojedinca kod ugovora o osiguranju - otvorena pitanja i dvojbe, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, Vol. 34 No. 1, 2013., str. 209-235., preuzeto s https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=171925

³² Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (b. d.), Tržište osiguranja, preuzeto 3. lipnja 2021. s <https://www.hanfa.hr/trziste-osiguranja/>

³³ Hrvatsko aktuarsko društvo, *Tko je aktuar?*, preuzeto s <https://aktuari.hr/tko-je-aktuar>

kvalitetnijem poslovanju društava za osiguranje. Osim već spomenute sigurnosti i stabilnosti koju HANFA nastoji procijeniti i očuvati u radu društava za osiguranje njezin cilj je i provjera zakonitosti u radu tih društava jer se na taj način čuva povjerenje građana u funkcioniranje tržišta osiguranja. Kako bi ostvarila svoje ciljeve HANFA se u svojem radu rukovodi načelima transparentnosti, obavještanja potrošača te stvaranjem povjerenja među sudionicima financijskog tržišta³⁴. Javnost će uz njezinu pomoć lakše prepoznati koristi i rizike koje sa sobom nosi ulaganje u određene financijske poslove. HANFA osim što provjerava posluju li društva za osiguranje u skladu sa zakonom, također procjenjuje posjeduju li ta društva adekvatan organizacijski ustroj i kapital koji im omogućuje da sadrže svoju financijsku stabilnost pokrićem rizika kojem su izloženi ili bi eventualno u budućnosti mogli biti izloženi. Kako bi što bolje procijenila sposobnost suočavanja društava za osiguranje s potencijalnim budućim promjenama koje mogu ugroziti njihovo poslovanje, HANFA od društava može tražiti provođenje određenih testiranja. HANFA prilikom provođenja nadzora također procjenjuje kojim intenzitetom i učestalošću će ga provoditi. To ovisi prvenstveno o veličini i značajnosti društva za osiguranje te o opsegu rizika s kojima se to društvo suočava u svom poslovanju. Dodatno, HANFA traži od društava za osiguranje da imaju razvijen sustav izrade, nadgledanja i upravljanja proizvodima osiguranja. Mjere tih sustava moraju biti proporcionalne opsegu i složenosti poslovanja društva³⁵. Rad HANFE određen je u velikoj mjeri Direktivom Solventnost II sukladno kojoj vrši pregled i procjenu mnogih bitnih stavki iz poslovanja društava za osiguranje poput imovine i obveza društva, solventnog kapitala, pričuva društva i ostalih.

2.4. Regulatorni okvir Solventnost II i njegov utjecaj na društva za osiguranje

Regulatorni okvir Solventnost II je nastao kao posljedica dugogodišnjeg planiranja i razmišljanja o tome kako kreirati normativni okvir koji će sva društva za osiguranje slijediti, a da će pritom dovesti do poboljšanja poslovanja društava te bolje regulacije i upravljanja rizicima. Taj zakonodavni okvir je prošao nekoliko faza razvoja do konačnog usvajanja, a u tom vremenskom periodu osiguravajuća društva su proučavala njegove odredbe te prilagođavala svoje poslovanje novom okviru. Ta ideja o stvaranju regulative kojom bi se osigurala dugoročna stabilnost financijskog sektora i sektora osiguranja

³⁴ Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (b. d.), Nadzorni ciljevi, glavne funkcije i aktivnosti, preuzeto 3. lipnja 2021. s [Nadzorni ciljevi, glavne funkcije i aktivnosti \(hanfa.hr\)](https://hanfa.hr/hr/2021/06/03/nadzorni-ciljevi-glavne-funkcije-i-aktivnosti/)

³⁵ Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (b. d.), Smjernice za obavljanje poslova osiguranja, preuzeto 3. lipnja 2021. s [Zakoni i drugi propisi te opće smjernice \(hanfa.hr\)](https://hanfa.hr/hr/2021/06/03/zakoni-i-drugi-propisi-te-opce-smjernice/)

u Europskoj Uniji seže još u lipanj 2000. godine kada su započele prve konkretnije rasprave zainteresiranih strana o ovom projektu³⁶. Proces putem kojeg se razvijao okvir Solventnost II je poznat kao Lamfalussyjev proces. On se sastoji od nekoliko razina kroz koje se taj okvir postepeno usavršavao i nadopunjavao. Na prvoj razini je na prijedlog Europske komisije, a uz savjet CEIOPS-a (Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors) donesena direktiva Solventnost II. Bila je usvojena od strane Europskog parlamenta i Vijeća ministara³⁷. Direktivu Solventnost II 2009/138/EZ je 22. travnja 2009. godine izglasao Europski parlament dok ju je Vijeće ministara potvrdilo nepuna dva tjedna kasnije, točnije 5. svibnja 2009. Objavljena je u “Službenom listu Europske Unije”, Vol. 52, u drugoj polovici prosinca iste godine. Kako bi se Direktiva mogla implementirati bilo je nužno izraditi provedbene mjere. Europska komisija je te mjere usvojila 10. listopada 2014. godine u pravnoj formi *delegated acts* što je predstavljalo drugu razinu razvoja u implementaciji okvira. Na trećoj razini se došlo do pitanja nadzora i supervizije koju bi taj regulatorni okvir imao. Odluka o tome koja će se načela supervizije vezati uz taj okvir pripala je Europskoj agenciji za nadzor osiguranja i zaposleničkih mirovina (EIOPA)³⁸. Ona je ta načela trebala usvojiti do završetka 2015. godine, a kroz tu godinu su zemlje članice prilagođavale svoja zakonodavstva navedenom okviru. Europska komisija je nadgledala i vrednovala postupke usklađivanja nacionalnih zakonodavstava što je dovelo i do posljednje četvrte razine implementacije regulative Solventnost II u sektor osiguranja Europske Unije.

1.1.2016. godine konačno kreće s primjenom Solventnost II, a obustavlja se primjena dotad postojeće regulative u sektoru osiguranja. Dugotrajan proces razvoja te regulative nailazio je na mnoge zapreke na svome putu. Jedna od tih prepreka koje su usporile realizaciju regulative Solventnost II je bila potreba za njezinim nadopunjavanjem Omnibus II direktivom koja je uključivala regulatorne izmjene okvira nadzora financijskog sustava u EU i novih nadzornih institucija. Omnibus II direktiva 2014/51/EU je u direktivu Solventnost II uvela navedene regulatorne izmjene, ugradila određene ovlasti Europske agencije za nadzor osiguranja i zaposleničkih mirovina te još neke odredbe. Kao takva je objavljena 22. svibnja 2014. godine u Službenom listu Europske unije³⁹.

³⁶ Krišto, J., *Osnove Solvency II*, Hrvatski ured za osiguranje, preuzeto s https://huo.hr/upload_data/editor/files/sii-jk-temeljni-tecaj-huo.pdf

³⁷ Krišto, J., *Osnove Solvency II*, Hrvatski ured za osiguranje, preuzeto s https://huo.hr/upload_data/editor/files/sii-jk-temeljni-tecaj-huo.pdf

³⁸ Krišto, J., *Osnove Solvency II*, Hrvatski ured za osiguranje, preuzeto s https://huo.hr/upload_data/editor/files/sii-jk-temeljni-tecaj-huo.pdf

³⁹ Krišto, J., *Osnove Solvency II*, Hrvatski ured za osiguranje, preuzeto s https://huo.hr/upload_data/editor/files/sii-jk-temeljni-tecaj-huo.pdf

Solventnost II se dijeli u tri stupa koja predstavljaju tri područja regulacije. Prvi stup predstavlja kvantitativne mjere, drugi se odnosi na sustav upravljanja rizicima i nadzor nad poslovanjem društva od strane određenog nadzornog tijela (kvalitativne mjere) dok je treći stup posvećen tržišnoj disciplini i većoj transparentnosti u poslovanju⁴⁰. Kvantitativne mjere prvog stupa uzimaju u obzir količinu sredstava koju društvo mora posjedovati kako bi poslovalo solventno. Njime se određuje granica solventnosti, definira vrednovanje imovine i obveza, izračun tehničkih pričuva, podjela vlastitih sredstava te razina minimalno potrebnog kapitala. Kapital u društvima za osiguranje predstavlja glavni mehanizam obrane od rizika pomoću kojeg društva apsorbiraju neočekivane gubitke koji su nastali realizacijom rizika⁴¹. Što se tiče kapitala direktiva Solventnost II definira dvije njegove razine, to jest dva kapitalna zahtjeva. To su granica solventnosti ili solventni kapital te minimalni potrebni kapital⁴².

- Solvency Capital Requirement (SCR) – predstavlja razinu kapitala koja kod društava za osiguranje i reosiguranje stvara mogućnost da podmire sve nastale štete te da pritom zadrže solventnost svog poslovanja s obzirom na rizike koje su preuzeli.
- Minimum Capital Requirement (MCR) – predstavlja najniže dozvoljenu razinu kapitala društva za osiguranje i reosiguranje ispod koje društvo ne smije ići jer će u protivnom biti ozbiljno ugroženo njegovo poslovanje. On u društvu za osiguranje ne smije biti niži od 25% niti veći od 45% potrebnog solventnog kapitala, a njegov izračun se obavlja najmanje jednom u tri mjeseca⁴³. Razina tog kapitala je svojevrsan “alarm” za društvo koji ga upozorava da ukoliko se iznos njegovih vlastitih sredstava nalazi ispod te razine, društvo bi moralo ugasiti svoje poslovanje budući da se ne bi bilo u stanju suočiti se s preuzetim rizicima.

Izračun granice solventnosti (SCR) kod društava bi trebao biti plod njihovog internog modela koji društva individualno razvijaju. Također svoju granicu solventnosti društvo može izračunati koristeći standardni pristup kojeg propisuje direktiva Solventnost II. Kao mjera rizičnosti bi se uzimala rizična vrijednost (*Value at risk – VaR*) uz razinu pouzdanosti od 99,5% u razdoblju od jedne godine dok bi u izračun solventnog kapitala bili obuhvaćeni svi

⁴⁰ Krišto, J., *Osnove Solvency II*, Hrvatski ured za osiguranje, preuzeto s https://huo.hr/upload_data/editor/files/sii-jk-temeljni-tecaj-huo.pdf

⁴¹ Škunca, F. (2019.), *Analiza ulaganja osiguratelja u Solvency II svijetu*, *Hrvatski časopis za osiguranje*, No. 1, 2019., str. 55-68., preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/223365>

⁴² Krišto, J. (2010.), *Pripremljenost društava za osiguranje i društava za reosiguranje u Republici Hrvatskoj na Solvency II*, Hrvatski ured za osiguranje, Bilten 3, str. 1.

⁴³ Direktiva 2009/138/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. o osnivanju i obavljanju djelatnosti osiguranja i reosiguranja (Solventnost II), Službeni list EU (2009.)

rizici kojima je društvo izloženo⁴⁴. Velika društva s većim kapitalom će vrlo vjerojatno koristiti vlastite interne modele prilikom izračuna solventnog kapitala, a ona manja s nedostatkom sredstava će posegnuti za standardnim pristupom i formulom u svojem izračunu. Drugi stup ponajviše uz sebe veže rizik koji društvo preuzima svojim poslovanjem te potrebu za što efikasnijom i kvalitetnijom kontrolom tog rizika. Zbog toga taj stup naglašava potrebu za internim kontrolama i nadzorom te suradnjom društva s određenim supervizorom. Da bi što bolje upravljali rizicima društva će trebati provoditi testove i procjenu vlastite izloženosti riziku (*Own Risk Solvency Assessment – ORSA*)⁴⁵. Društva se trebaju biti spremna suočiti i s nekim neuobičajenim rizicima koji mogu ugroziti njihovo poslovanje, stoga moraju adekvatno organizirati svoju organizacijsku jedinicu kako bi prepoznala i takve rizike. Uz konstantnu superviziju i kontrolu rizika s kojima se poduzeće susreće bit će veća i sigurnost društva te će se smanjiti opasnost od nastanka neželjenih posljedica po društvo.

Treći stup se odnosi na iznimnu važnost transparentnosti i tržišne discipline⁴⁶. On teži kvalitetnom i točnom protoku informacija od osiguravajućih društava do korisnika osiguranja i ostalih zainteresiranih strana. Svi zainteresirani trebaju dobiti uvid u poslovanje društva kako bi mogli donositi što bolje poslovne odluke. U tablici II sažeto su prikazane neke od najvažnijih karakteristika svakog od triju stupova koji čine regulativu Solventnost II.

Tablica II : Struktura direktive Solventnost II

1. STUP	2. STUP	3. STUP
• Granica solventnosti	• Sustav upravljanja	• Izvještavanje
• Minimalno potrebni kapital	• Interna kontrola	• Transparentnost poslovanja
• Vlastita sredstva	• Upravljanje rizikom	• Tržišna disciplina
• Ulaganja	• Stres testovi	• MRS
• Kapitalna oslobođenja	• Stalna kontrola izloženosti riziku	• MSRI
• Interni modeli	• Proces nadzora i supervizije	
• Standardna formula		
• Tehničke pričuve		
• Vrednovanje ulaganja		

Izvor: Izrada autora prema Krišto, J., *Osnove Solvency II*, Hrvatski ured za osiguranje, preuzeto s https://huo.hr/upload_data/editor/files/sii-jk-temeljni-tecaj-huo.pdf

⁴⁴ Krišto, J. (2010.), *Pripremljenost društava za osiguranje i društava za reosiguranje u Republici Hrvatskoj na Solvency II*. Hrvatski ured za osiguranje, Bilten 3, str. 2.

⁴⁵ Krišto, J. (2010.), *Pripremljenost društava za osiguranje i društava za reosiguranje u Republici Hrvatskoj na Solvency II*. Hrvatski ured za osiguranje, Bilten 3, str. 2.

⁴⁶ Krišto, J. (2010.), *Pripremljenost društava za osiguranje i društava za reosiguranje u Republici Hrvatskoj na Solvency II*. Hrvatski ured za osiguranje, Bilten 3, str. 2.

Veliku ulogu u radu Europske Unije i što bolje primjeni nove regulative Solventnost II je odigrala EIOPA, nezavisno savjetodavno tijelo Europskog parlamenta, Europske komisije i Vijeća Europske unije. EIOPA je osnovana 1.1.2011. godine te je zamijenila dotad postojeći CEIOPS. Nastala je kao posljedica reforme u financijskom sustavu Europske unije kako bi se povećala stabilnost financijskog sektora i njegova transparentnost, a sve s ciljem ostvarenja zadovoljstva kod korisnika financijskih usluga. EIOPA / CEIOPS je provodila određene studije i vježbe kako bi Europska komisija dobila što bolju i precizniju sliku o novom okviru te kako bi mogla procijeniti koliko je značajan utjecaj nekih odredbi nove direktive Solventnost II na poslovanje društava u sektoru osiguranju. U razdoblju od listopada 2005. do ožujka 2011. godine provedeno je pet kvantitativnih studija utjecaja (QIS) čiji su rezultat i objavljeni⁴⁷. Posljednja peta kvantitativna studija utjecaja (QIS 5) je provedena na zahtjev Europske komisije u obliku suradnje EIOPE i nadzornih tijela država članica. Bila je veoma zahtjevna zbog toga što je obuhvaćala testiranje raznih odredbi nove regulative poput novog načina vrednovanja imovine i obveza, vrednovanja tehničkih pričuva, izračuna minimalno potrebnog i solventnog kapitala (MCCR i SCR) i ostalih odredbi. To je ujedno bila i posljednja studija utjecaja u kojoj je sudjelovalo skoro 70 % društava za osiguranje i reosiguranje u Europskoj uniji koji će svoje poslovanje podrediti novoj regulativi Solventnost II. Rezultati ove studije su pokazali kako su društva izrazito dobro kapitalizirana te financijski stabilna i da posjeduju zadovoljavajuću količinu vlastitih sredstava koja je znatno iznad propisanog solventnog kapitala i minimalno potrebnog kapitala. Njima se poručuje da vlastita sredstva moraju biti kvalitetno strukturirana i da nova direktiva mora biti zasnovana na jasnim kapitalnim zahtjevima⁴⁸. Rezultati su uključeni u provedbene mjere druge razine implementacije direktive Solventnost II. U tablici III kronološki su poredane sve provedene kvantitativne studije utjecaja te je navedeno što je bio predmet testiranja svake od njih.

⁴⁷ Krišto, J., *Osnove Solvency II*, Hrvatski ured za osiguranje, preuzeto s https://huo.hr/upload_data/editor/files/sii-jk-temeljni-tecaj-huo.pdf

⁴⁸ Krišto, J., *Osnove Solvency II*, Hrvatski ured za osiguranje, preuzeto s https://huo.hr/upload_data/editor/files/sii-jk-temeljni-tecaj-huo.pdf

Tablica III : Prikaz kvantitativnih studija utjecaja

Quantitative Impact Study (QIS)	OPIS
1	2005. godina –Tehničke pričuve
2	2006. godina – Vrednovanje tehničkih pričuva, minimalno potrebnog kapitala i solventnog kapitala - sudjelovalo 514 društava iz 23 zemlje
3	2007. godina – Kalibracija SCR-a i MCR-a, bilančni pristup pod Solventnost II Grupe - sudjelovalo više od 1000 društava
4	2008. godina – Specifikacija standardne formule, pojednostavljenja izračuna SCR-a i tehničkih pričuva, mogućnost upotrebe specifičnih parametara - sudjelovalo više od 1400 društava
5	2010. godina –Novi način vrednovanja imovina i obveza te tehničkih pričuva, izračun MCR i SCR - sudjelovalo je skoro 70 % društava koji su svoje poslovanje podredili novoj regulativi

Izvor: Izrada autora prema Krišto, J., *Osnove Solvency II*, Hrvatski ured za osiguranje, preuzeto s

https://huo.hr/upload_data/editor/files/sii-jk-temeljni-tecaj-huo.pdf

Solventnost II sa sobom nosi velike izazove za društva za osiguranje i reosiguranje te pritom utječe na njihovu poslovnu politiku. Poslovanje društava je sve više usmjereno riziku i zaštiti od rizika. Adekvatno upravljanje rizicima, veća razina zaštite osiguranika, viša sigurnost i efikasnost poslovanja te stabilnost financijskog sektora postaju temeljni ciljevi i odrednice poslovne politike tih društava. Stabilan financijski sustav je prioritet svakog gospodarstva te je nužno učinkovito ga regulirati kako bi se održala njegova stabilnost. To se između ostalog nastoji postići regulacijom društava za osiguranje i reosiguranje koji su dio tog sustava⁴⁹. Financijska kriza 2008. godine ukazala je na određene nedostatke u nadzornim modelima pojedinih zemalja te u komunikaciji između nacionalnih nadležnih tijela pri čemu su

⁴⁹ Krišto, J., *Osnove Solvency II*, Hrvatski ured za osiguranje, preuzeto s https://huo.hr/upload_data/editor/files/sii-jk-temeljni-tecaj-huo.pdf

integracijski procesi u financijskom sektoru bili narušeni⁵⁰. Društva trebaju biti sposobna procijeniti rizike s kojima se susreću i sukladno njima prilagoditi svoju poslovnu politiku. Okvir Solventnost II pomaže tim društvima prepoznati sve moguće rizike kako bi što bolje reagirali na njih. Dobro prepoznavanje rizika i njihovo upravljanje pomaže društvima u određivanju adekvatnosti kapitala. Prilikom određivanja adekvatnosti kapitala i granice solventnosti društva se do uvođenja novog okvira služe jednostavnim modelom koji je u primjeni još od 1970-te godine. Taj model poznatiji kao Solventnost I obuhvaća samo osigurateljni rizik i bazira se na principu indeksa premije i šteta⁵¹. Mnogi rizici, uključujući i financijski rizik, nisu kvalitetno obuhvaćeni ni vrednovani u tom sustavu niti postoje adekvatni instrumenti zaštite od svih rizika. Povezanost kapitala s rizikom nije bila na visokoj razini, a solventnost osiguratelja je bila zanemarivana. Osim toga postojeći okvir je davao prednost kvantiteti u odnosu na kvalitetu poslovanja te je nedovoljno bio usmjeren na budućnost. Transparentnost informacija također nije bila na nivou zbog čega je postojao manjak statističkih podataka pomoću kojih se mogla ocijeniti solventnost osiguratelja u državama članicama. Procesi globalizacije, deregulacije i liberalizacije u čijim je uvjetima povećana opasnost od nastupa rizika, a time i većih gubitaka, najavili su da je došlo vrijeme za važne promjene u osigurateljnom sektoru koji više nije bio održiv⁵². Osim navedenog također je i uvođenje modela Basel II u bankarski sektor potaknulo promjene u području osiguranja. Nova koncepcija mjerenja i upravljanja rizicima banaka poslužila je kao primjer i društvima za osiguranje i reosiguranje kod kojih je uveden okvir Solventnost II temeljen na jednakim principima. Jedan od ciljeva novog regulativnog okvira Solventnost II tiče se i pravne regulacije te postizanja jedinstva u tom području. Teži se smanjenju pravnih razlika između nacionalnih zakonodavstava i stvaranju jedinstvenih propisa na tržištu osiguranja Europske unije prema kojima bi poslovala sva društva za osiguranje i reosiguranje. Time bi se znatno olakšao postupak nadzora i stvorila ravnopravnost među svim sudionicima na jedinstvenom tržištu osiguranja Europske unije dok bi opseg djelovanja nacionalnih nadzornih agencija postao uvelike ograničen⁵³.

⁵⁰ Grgić, M. (2019.), Postupak donošenja propisa u financijskom sektoru u Europskoj uniji – uz poseban osvrt na sektor osiguranja, *Hrvatski časopis za osiguranje*, No. 1, 2019., str. 43., preuzeto s https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=325926

⁵¹ Krišto, J., *Osnove Solvency II*, Hrvatski ured za osiguranje, preuzeto s https://huo.hr/upload_data/editor/files/sii-jk-temeljni-tecaj-huo.pdf

⁵² Grgić, M. (2013.), Harmonizacija propisa iz područja osiguranja i reosiguranja putem pravnog okvira Solvency II, *Zagrebačka pravna revija*, Vol. 2 No. 2, 2013., str. 162., preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/129504>

⁵³ Grgić, M. (2013.), Harmonizacija propisa iz područja osiguranja i reosiguranja putem pravnog okvira Solvency II, *Zagrebačka pravna revija*, Vol. 2 No. 2, 2013., str. 182., preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/129504>

Budući da je Republika Hrvatska trebala postati punopravnom članicom Europske unije sudjelovala je u pripremama za uvođenje direktive Solventnost II što je u konačnici dovelo do znatnog smanjenja troškova prilagodbe društava za osiguranje i reosiguranje novoj direktivi. Provedena je Studija kvantitativnih utjecaja u razdoblju od listopada 2011. do svibnja 2012. godine koja je bila u skladu s QIS 5 studijom, a za cilj je imala ispitati tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj, resurse potrebne kako bi se provela nova direktiva te utvrditi spremnost tržišta na zahtjeve koje sa sobom nosi Solventnost II. Rezultati studije su ukazali na dobru kapitaliziranost društava, ali i na određena odstupanja u izračunima. Naime, primjenjujući nova pravila za izračun potrebnog kapitala došlo se do zaključka da je višak vlastitih sredstava veći nego što je prilikom primjene trenutačnih pravila⁵⁴. Tri važna faktora se nameću kao podloga za objašnjenje navedenog odstupanja, a to su: promjena od postojeće bilance na bilancu prema Solventnosti II, promjene od postojećih kapitalnih zahtjeva na kapitalne zahtjeve prema Solventnosti II i razlike u vlastitim sredstvima. Solventnost II razlikuje dvije vrste vlastitih sredstava, a to su : osnovna sredstva kao dio bilance i dopunska sredstva koja će se upotrijebiti u slučaju potrebe za apsorpcijom gubitka. Vlastita sredstva se mogu svrstati u tri različite kategorije⁵⁵:

- 1. kategorija – najveća kvaliteta, trajna raspoloživost i podređenost uzimajući u obzir dovoljno trajanje, nepostojanje opcija za opoziv, obveznih troškova servisiranja i opterećenja
- 2. kategorija – podređenost uzimajući u obzir dovoljno trajanje i nepostojanje navedenih opcija iz prve kategorije
- 3. kategorija – sva ostala vlastita sredstva.

Tablica IV : Usporedba pokazatelja solventnosti prema Solventnosti I i Solventnosti II

	SOLVENTNOST I	SOLVENTNOST II	
		SCR	MCR
Omjer solventnosti	186%	196%	539%
Višak vlastitih sredstava	1.476.202	4.222.383	6.997.443
Kapitalni zahtjev	1.724.254	4.398.330	1.592.572
Raspoloživi kapital	3.200.455	8.620.713	8.590.015

Izvor: Izrada autora prema HANFA, *Izveštaj o provedenoj studiji kvantitativnih utjecaja (QIS studiji) Solvency II regulative društava za osiguranje i društava za reosiguranje u Republici Hrvatskoj*, str. 16

⁵⁴ Krišto, J., *Osnove Solvency II*, Hrvatski ured za osiguranje, preuzeto s https://huo.hr/upload_data/editor/files/sii-jk-temeljni-tecay-huo.pdf

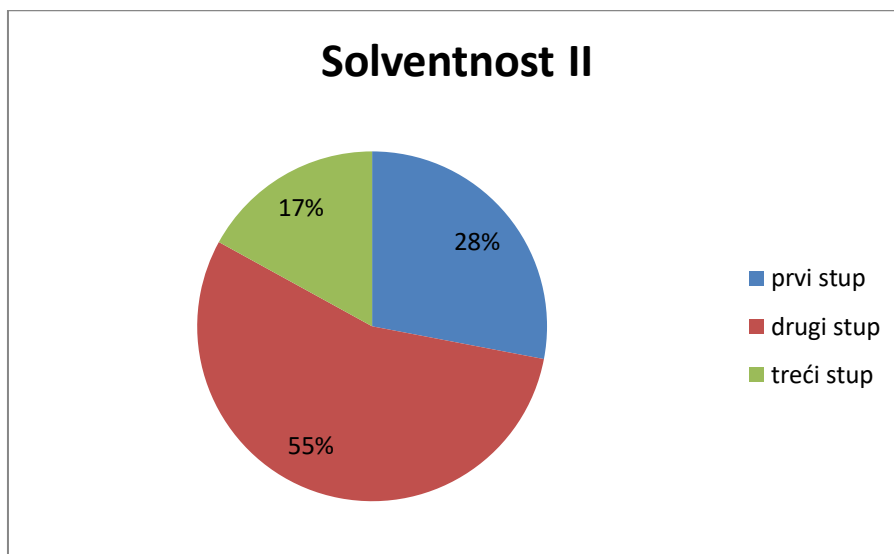
⁵⁵ Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (2012.), *Izveštaj o provedenoj studiji kvantitativnih utjecaja (QIS studiji) regulative Solvency II društava za osiguranje i društava za reosiguranje u Republici Hrvatskoj*, preuzeto s https://www.hanfa.hr/getfile/38841/QIS%20studija%202013_2.PDF

Omjer solventnosti kao omjer između raspoloživog kapitala i kapitalnih zahtjeva bilježi porast sa 186% na 196% što je i prikazano u tablici IV.

Od društava koji su bili sudionici QIS studije njih više od trećine je imalo omjer solventnosti između 100% i 200%. Svoje kapitalne zahtjeve nije moglo pokriti 12% sudionika kod kojih je omjer solventnosti bio manji od 100% dok je njih 28% imalo omjer solventnosti veći od 200%. Kapitalni zahtjev se najviše odnosi na pokriće tržišnog rizika (65%), a zatim slijede svi ostali rizici. On se izračunava tako da se izračunaju zasebni podmoduli rizika koji se povežu putem koeficijenta korelacije. Minimalno potrebni kapital (MCR) su uspjeli pokriti i zadovoljiti svi sudionici studije. Čak više od 99% vlastitih sredstava društava su ona najkvalitetnija iz prve kategorije⁵⁶.

22. rujna 2010. godine povodom “Radionice o Solventnosti II – QIS 5“ koja je organizirana od strane Hrvatskog ureda za osiguranje provedena je anketa u kojoj su zaposlenici raznih društava za osiguranje i reosiguranje odgovarali na određena pitanja vezana za novi regulatorni okvir Solventnost II⁵⁷.

Grafikon I : Zahtjevnost usvajanja pojedinih područja Solventnosti II

Izvor: Izrada autora prema Krišto, J. (2010.), *Pripremljenost društava za osiguranje i društava za reosiguranje u Republici Hrvatskoj na Solvency II*

Anketom je utvrđeno da ispitanici drugi stup Solventnosti II smatraju najvećim izazovom kojem se treba prilagoditi, a izloženost tržišnom riziku za njih ima najveći značaj. Prema ispitanima Solventnost II će sektor osiguranja učiniti sigurnijim, ali i manje konkurentnim. Na

⁵⁶ Krišto, J., *Osnove Solvency II*, Hrvatski ured za osiguranje, preuzeto s https://huo.hr/upload_data/editor/files/sii-jk-temeljni-tecaj-huo.pdf

⁵⁷ Krišto, J. (2010.), *Pripremljenost društava za osiguranje i društava za reosiguranje u Republici Hrvatskoj na Solvency II*. Hrvatski ured za osiguranje, Bilten 3, str. 5.

pitanje o tome što očekuju od Hrvatskog ureda za osiguranje u procesu pripreme za Solventnost II, njih većina se očitovala kako očekuju edukacijske programe i radionice putem kojih bi stjecali znanja o novoj regulativi⁵⁸. Rezultati ankete su pokazali da su društva svjesna zahtjevnosti Solventnosti II i vremena potrebnog za njezinu prilagodbu.

Društvima za osiguranje i reosiguranje u Republici Hrvatskoj Solventnost II donosi mnogo pozitivnih učinaka poput: bolje transparentnosti, poboljšane efikasnosti u upravljanju rizicima i veće sigurnosti poslovanja te stabilnosti na tržištu osiguranja. Međutim, kod manjih društava prisutan je problem financijskih sredstava čime je otežana prilagodba novoj regulativi. No možda i najveći problem s kojim se sva društva nose je izrazito velika kompleksnost te regulative i razumijevanje koje ona iziskuje od društava prilikom svog provođenja.

⁵⁸ Krišto, J. (2010.), *Pripremljenost društava za osiguranje i društava za reosiguranje u Republici Hrvatskoj na Solvency II*. Hrvatski ured za osiguranje, Bilten 3, str. 12.

3. RAČUNOVODSTVENO I FINANCIJSKO IZVJEŠTAVANJE DRUŠTVA ZA OSIGURANJE

3.1. Obilježja računovodstva društva za osiguranje

Računovodstvo kao dio ukupnog informacijskog sustava je najznačajniji izvor informacija o poslovanju poduzeća. Računovodstveni subjekti su pravne, ali iznimno i fizičke osobe, za potrebe čijeg se poslovanja vodi računovodstvo te sastavljaju financijski izvještaji⁵⁹. Ako im je cilj ostvarivanje dobiti ti subjekti su obveznici primjene računovodstva poduzetnika. U skupinu trgovačkih društava spadaju dionička društva, a upravo društva za osiguranje i reosiguranje u Hrvatskoj funkcioniraju u takvom obliku. Kao takva, društva za osiguranje su obveznici vođenja računovodstva i poslovnih knjiga, obavještavanja nadzornih tijela te sastavljanja i javne objave financijskih izvješća. I društva za osiguranje se prilikom obavljanja računovodstvenih poslova vode temeljnim računovodstvenim načelima. Njima se definira koncepcija računovodstva te ujedno predstavljaju i smjernice za obradu računovodstvenih podataka. Računovodstvena načela su baza na čijem se temelju izrađuju i utvrđuju računovodstveni standardi koji služe kao jedna od osnovnih regulativa u poslovanju društava. Uz Zakon o osiguranju i Zakon o računovodstvu određuje, regulira i u konačnici utječe na poslovanje društava za osiguranje. Zakon o računovodstvu u Republici Hrvatskoj moraju primjenjivati trgovačka društva i ostali obveznici poreza na dobit odnosno poduzetnici. Važeći Zakon o računovodstvu u primjeni je od početka 2016. godine te se sukladno njemu poduzetnici dijele na mikro, male, srednje i velike poduzetnike⁶⁰. On klasificira društva za osiguranje neovisno o veličini njihove bilance, ukupnim prihodima i broju zaposlenih kao velike poduzetnike i subjekte od javnog interesa što znači da ih obvezuje u primjeni Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja (MSFI-a) odnosno Međunarodnih računovodstvenih standarda (MRS-a). S tim statusom dolaze i određene obveze vezane uz financijske izvještaje. Društva su dužna obavljati sljedeće zadatke:

- a) sastavljanje i prezentacija godišnjih financijskih izvještaja i konsolidiranih financijskih izvještaja primjenom MSFI-a i MRS-a
- b) sastavljanje i predočavanje godišnjeg izvješća sa svim obveznim dijelovima
- c) dostavljanje izvještaja u središnji registar i objavljivanje izvještaja
- d) provedba zakonom propisane revizije godišnjih i konsolidiranih financijskih izvještaja

⁵⁹ Mićin, K. (2008.), *Računovodstvo osiguravajućih društava*, Zagreb: HASIBO d.o.o.

⁶⁰ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

e) ostale obveze iz Zakona o računovodstvu⁶¹.

Odredbe Zakona o računovodstvu predstavljaju svojevrsan okvir prema kojem bi društva za osiguranje trebala organizirati svoje poslovanje i slijediti ga prilikom sastavljanja i prezentiranja svojih financijskih izvještaja. Međutim, navedene odredbe se ne smije promatrati samostalno već u interakciji s odredbama i provedbenim propisima iz sektora osiguranja te nekim drugim propisima. Od tih drugih propisa najznačajniji su porezni propisi koji se jako često uzimaju u obzir i razmatraju prilikom izbora računovodstvenog praćenja pojedinih transakcija te definiranja računovodstvenih politika. No, računovodstveno područje je odvojeno od poreznih propisa i jasno definira dosljednost primjene računovodstvenih politika i procjena neovisno o poreznim propisima⁶². Poput drugih društava i društva za osiguranje koriste u svom računovodstvu kontni plan. Premda Zakon o računovodstvu propisuje sastavljanje, kontrolu i sadržaj knjigovodstvenih isprava te vrste, vođenje i čuvanje poslovnih knjiga, on ne propisuje kontni plan društava. S obzirom da ima vodeću ulogu u nadzoru i regulaciji sektora osiguranja u Republici Hrvatskoj, HANFA objavljuje niz različitih uputa i pravilnika kojima se društva za osiguranje i reosiguranje koriste u svom računovodstvu i financijskom izvještavanju. Jedinstveni kontni plan kojim se društva služe u svojoj računovodstvenoj evidenciji je propisan od strane HANFA-e te je u skladu sa zahtjevima Zakona o računovodstvu i zahtjevima nadzora koji podrazumijevaju odredbe Zakona o osiguranju, Direktiva i Uredbi EU i svih provedbenih propisa (Pravilnika HANFA-e, smjernica i uputa)⁶³. Minimalni broj pozicija kontnog plana koji je propisan od strane HANFA-e zadovoljava kompletne zahtjeve temeljnih financijskih izvještaja, objave informacija prema MSFI te zadovoljava praćenje prihoda i rashoda s osnove osiguranja po skupinama osiguranja. Također upućuje na nužne analitičke evidencije i pomoćne knjige koje su potrebne s obzirom na karakter osigurateljeve djelatnosti i broj transakcija s kojima upravlja. U tablici V prezentiran je po razredima kontni plan društava za osiguranje i reosiguranje.

⁶¹ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

⁶² Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

⁶³ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Tablica V : Kontni plan za osiguravajuća i reosiguravajuća društva

RAZRED	OPIS
0	Nematerijalna imovina, materijalna imovina i financijska ulaganja
1	Novac, novčani ekvivalenti, potraživanja i razgraničenja
2	Dugoročne i kratkoročne obveze, rezerviranja za troškove i rizike, te odgođena plaćanja i prihod budućeg razdoblja
3	Zalihe materijala i sitnog inventara
4	Troškovi po prirodnim vrstama
7	Ostvareni prihodi
8	Financijski rezultat poslovanja
9	Kapital i pričuve

Izvor: Izrada autora prema Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Društvo koje obavlja poslove neživotnih i životnih osiguranja mora voditi sljedeće poslovne knjige:

- dnevnik (evidencija knjigovodstvenih promjena redoslijedom nastanka)
- glavnu knjigu (sustavna knjigovodstvena evidencija poslovnih promjena)
- pomoćne knjige (analitički prikaz imovine, obveza i slično)⁶⁴.

Prilikom vođenja svojih poslovnih knjiga društvo koristi konta iz navedenog kontnog plana. Ta konta društvo može slobodno nadopunjavati za potrebe vlastitog informiranja i prema zahtjevima temeljnih financijskih izvještaja.

3.2. Obilježja financijskog izvještavanja društva za osiguranje

Obveze koje društva za osiguranje imaju kao veliki poduzetnici su sastavljanje i objavljivanje financijskih izvještaja. Institucija koja propisuje oblik i sadržaj svih financijskih izvještaja društava za osiguranje uključujući i rokove za njihovu dostavu i javnu objavu je HANFA. U vremenskom roku od 15 dana od dana primitka revizorskog izvješća, a najkasnije u roku od 4 mjeseca od završetka poslovne godine na koju se odnose godišnji financijski izvještaji, društvo mora HANFA-i predati revizorsko izvješće o obavljenoj reviziji godišnjih financijskih izvještaja zajedno s financijskim izvještajima, godišnjim izvješćem te

⁶⁴ Mićin, K. (2008.), *Računovodstvo osiguravajućih društava*, Zagreb: HASIBO d.o.o.

konsolidiranim godišnjim izvješćem⁶⁵. Pravilnik o strukturi i sadržaju financijskih i dodatnih izvještaja društva za osiguranje odnosno društva za reosiguranje osim navedenih rokova i strukture izvještaja propisuje i sadržaj registra imovine za pokriće tehničkih pričuva sukladno računovodstvenim propisima te način, opseg i rokove izvještavanja. U članku 2. ovog pravilnika navedeno je kako društva trebaju voditi poslovne knjige, a nastale poslovne događaje u njima evidentirati služeći se kontima najmanje u opsegu koji je istovjetan propisanom kontnom planu⁶⁶. Također društva su obvezna sastavljati knjigovodstvene isprave, vrednovati imovinu i obveze te sastavljati izvještaje u skladu s već spomenutim Zakonom o osiguranju, računovodstvenim propisima i MSFI-ma. Temeljni financijski izvještaji koja društva za osiguranje i reosiguranje moraju sastavljati prema spomenutom Pravilniku su:

- bilanca ili izvještaj o financijskom položaju
- izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti (račun dobiti i gubitka i izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti)
- izvještaj o novčanim tokovima
- izvještaj o promjenama kapitala
- bilješke uz financijske izvještaje⁶⁷.

Financijski izvještaji trebaju vjerno i dosljedno prezentirati financijski položaj, financijsku uspješnost i novčane tokove društva putem relevantnih, usporedivih i pouzdanih informacija. Prilikom sastavljanja izvještaja uvažavaju se načela neograničenosti vremena poslovanja društva, dosljednosti računovodstvenih politika, nastanka događaja na temelju kojeg se priznaju pozicije u izvještajima te usporednih informacija koje se objavljuju za sve iznose u financijskim izvještajima⁶⁸. Kako bi osigurali što veći broj informacija i podataka o poslovanju i aktivnostima društva, društva za osiguranje i reosiguranje sastavljaju i dodatne izvještaje koji zainteresiranim korisnicima pružaju dodatna saznanja o društvu. U tu skupinu izvještaja spadaju sljedeći izvještaji s pripadajućim obrascima prezentirani u tablici VI:

⁶⁵Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

⁶⁶ Pravilnik o obliku i sadržaju financijskih i dodatnih izvještaja društva za osiguranje odnosno društva za reosiguranje, Narodne novine br. 37/2016. (2016.)

⁶⁷ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

⁶⁸Mićin, K. (2008.), *Računovodstvo osiguravajućih društava*, Zagreb: HASIBO d.o.o.

Tablica VI : Dodatni financijski izvještaji društva za osiguranje i reosiguranje

NAZIV IZVJEŠTAJA	OBRAZAC
1. Izvještaj o ulaganjima	IUL
2. Izvještaj o pregledu ulaganja	IPU
3. Izvještaj o registru imovine za pokriće tehničkih pričuva	REG
4. Izvještaj o starosnoj strukturi potraživanja iz poslova izravnog osiguranja	SSP
5. Izvještaj o prihodima i troškovima ulaganja prema izvoru sredstava	PiT
6. Izvještaj o ulaganjima u nekretnine	IUN
7. Izvještaj o zakupcima nekretnina	IUN-Z
8. Izvještaj o nekretninama za vlastitu upotrebu	IN-VU
9. RDG po vrstama i rizicima osiguranja	RDG-O
10. RDG za poslove reosiguranja	RDG-R
11. Izvještaj o ročnoj usklađenosti imovine za pokriće matematičke pričuve s obvezama iz matematičke pričuve	RU-MP
12. Izvještaj o ročnoj usklađenosti imovine za pokriće tehničkih pričuva osim matematičke pričuve s obvezama iz tehničkih pričuva osim matematičke pričuve	RU-TP

Izvor: Izrada autora prema Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Oblik i sadržaj dodatnih izvještaja je također propisan od strane HANFA-e, a osim što osiguravaju dodatne informacije o poslovanju društva podaci koje sadrže služe u statističkom praćenju sektora osiguranja.

Bilanca je jedan od temeljnih financijskih izvještaja, a prikazuje stanje imovine, obveza i kapitala na određeni dan. Dijeli se na aktivu i pasivu. U aktivu je iskazana vrijednost imovine, a u pasivi vrijednost obveza i kapitala. Aktiva i pasiva uvijek moraju biti u jednakim iznosima budući da iznos imovine kojom društvo raspolaže odgovara izvorima iz kojih je ta imovina nabavljena. Ti izvori mogu biti vlastiti (kapital) ili tuđi pa je riječ o obvezama. Drugi naziv za bilancu je izvještaj o financijskom položaju jer pruža određene informacije o poduzeću potencijalnim ulagačima. To je najvažniji financijski izvještaj koji služi kao podloga za analizu poduzeća i predmet je revizije⁶⁹.

Tablica VII : Bilanca društva za osiguranje

AKTIVA	PASIVA
1) Nematerijalna imovina	1) Kapital i rezerve
2) Materijalna imovina	2) Obveze drugog reda (podređene obveze)
3) Ulaganja	3) Manjinski interes
4) Ulaganja za račun i rizik vlasnika polica osiguranja	4) Tehničke pričuve
5) Udio reosiguranja u tehničkim pričuvama	5) Posebne pričuve za osiguranja kod kojih ugovaratelj osiguranja snosi rizik ulaganja
6) Odgođena i tekuća porezna imovina	6) Ostale pričuve
7) Potraživanja	7) Odgođena i tekuća porezna obveza
8) Ostala imovina	8) Depoziti zadržani iz posla predanog u reosiguranje
9) Plaćeni troškovi budućeg razdoblja i nedospjela naplata prihoda	9) Financijske obveze
10) Ukupno aktiva	10) Ostale obveze
11) Izvanbilančni zapisi	11) Odgođeno plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja
	12) Ukupno pasiva
	13) Izvanbilančni zapisi

Izvor: Izrada autora prema Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Sastavni dijelovi nematerijalne imovine su goodwill i ostala nematerijalna imovina gdje se ubrajaju izdaci za istraživanje i razvoj, patenti, licence, softver, zaštitni znakovi i ostala prava. Materijalna imovina uključuje sve ono što je potrebno društvu kako bi obavljalo svoju

⁶⁹ Moj-bankar.hr, *Bilanca stanja*, preuzeto s <https://www.moj-bankar.hr/Kazalo/B/Bilanca-stanja>

djelatnost, a to su zemljište, građevinski objekti, oprema, zalihe i ostala materijalna imovina. Ulaganjem društva za osiguranje kreiraju financijsku imovinu koja čini značajan dio imovine društava za osiguranje. Udio reosiguratelja u tehničkim pričuvama se odnosi za svaku skupinu tehničke pričuve posebno, a predstavlja potraživanja koja se temelje na ugovoru o reosiguranju. Odgođena porezna imovina podrazumijeva pravo na povrat poreza na dobit u budućim razdobljima dok se tekuća porezna imovina odnosi na iznos više plaćenog poreza na dobit za tekuća i prethodna razdoblja u odnosu na iznos obveze u istim razdobljima⁷⁰. Potraživanja su stavka bilance koju čine potraživanja iz poslova osiguranja, suosiguranja i reosiguranja te ostala potraživanja iz poslovanja gdje se ubrajaju potraživanja po osnovi štete, potraživanja za prihode od ulaganja i slično. Potraživanja također mogu biti na temelju premije osiguranja ovisno o tome radi li se o nedospjeloj ili dospjeloj premiji. U ostalu imovinu spadaju novčana sredstva koja društvo ima u banci ili u blagajni te sredstva koja služe kako bi se pokrile matematičke pričuve. Tu spada i dugotrajna imovina namijenjena za prodaju i prestanak poslovanja koja će se sukladno MSFI-ju 5 evidentirati kao kratkotrajna imovina ako se namjerava otuđiti u roku od jedne godine. Razgraničene kamate, najamnine i troškovi pribave pripadaju razredu aktivnih vremenskih razgraničenja odnosno plaćenih troškova budućeg razdoblja i nedospjele naplate prihoda. Posljednja stavka aktive su izvanbilančni zapisi. Oni se odnose na sve poslovne događaje koji nemaju nikakav utjecaj na stavke financijskih izvještaja onda kada su nastali, već postoji vjerojatnost da će ga imati u budućnosti. Ako ga budu imali postati će bilančne stavke, a to su primjerice dane garancije, dana jamstva, dani akreditivi i slično⁷¹.

Što se tiče pasive najvažnije pozicije se odnose na kapital, različite oblike pričuva i obveza te na stavku razgraničenja. Temeljni kapital čine dionice koje mogu biti redovne i povlaštene. Povlaštene ili preferencijalne dionice smiju činiti najviše $\frac{1}{4}$ odnosno 25% od ukupnog broja dionica, a društva ih trebaju iskazivati odvojeno od redovnih ili običnih dionica⁷². Nominalni iznos dionica mora biti u kunama, a dionice trebaju glasiti na ime i biti u potpunosti uplaćene prije nego što se temeljni kapital upiše u sudski registar. Ako su dionice prodane po cijeni koja je veća od nominalne vrijednosti dionica kreiraju se rezerve kapitala u iznosu koji je jednak premiji na dionice. Iznos temeljnog kapitala društva prema Zakonu o osiguranju treba biti jednak ili iznad praga minimalnog potrebnog kapitala. Taj minimalni prag nema jednake

⁷⁰ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

⁷¹ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

⁷² Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

iznose već ovisi o djelatnosti kojom se društvo bavi. Najveći je prag za kompozitna društva koja se bave poslovima i životnog i neživotnog osiguranja, a on iznosi 48 360 000 kuna⁷³. Prema odredbama Zakona o osiguranju minimalni potrebni kapital ne smije biti manji od 25% niti premašivati 45% potrebnog solventnog kapitala koji je izračunat prema standardnoj formuli. Revalorizacijske rezerve su nastale naknadnim mjerenjem zemljišta, građevinskih objekata ili nekog drugog oblika dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine. Dodatno, one nastaju i vrijednosnim usklađenjem financijske imovine raspoložive za prodaju kada se ostvaruju nerealizirani dobiti i gubici. Društvo za osiguranje kao i ostala poduzeća na kraju tekućeg razdoblja iskazuje financijski rezultat u obliku dobiti ili gubitka. U slučaju ostvarenja dobiti, društvo će taj iznos rasporediti na način da pokrije preneseni gubitak iz prethodnih razdoblja, da dio rasporedi na rezerve koje mogu biti zakonske, statutarne i ostale rezerve te da preostali dio dobiti prenese na stavku zadržane dobiti. Obveze drugog reda odnosno podređene obveze se vežu uz podređene financijske instrumente i osnovna vlastita sredstva unutar okvira Solventnost II. Obveze koje društva za osiguranje imaju se po mnogo čemu razlikuju od obveza većine gospodarskih subjekata. One se prvenstveno odnose na obveze koje društvo ima prema subjektima koji sudjeluju u procesu osiguranja. Poseban oblik obveza su tehničke pričuve koje čine najveću stavku u strukturi pasive društva. Njima društvo za osiguranje pokriva isplate u slučaju nastanka osiguranog slučaja te ostale obveze koje takav slučaj sa sobom nosi. Tehničke pričuve društava koja se bave poslovima neživotnih osiguranja dolaze u obliku prijenosnih premija i pričuva šteta, a kod onih koja obavljaju poslove životnih osiguranja to su matematičke pričuve⁷⁴. Pričuve za prijenosne premije se kreiraju iz dijela obračunate premije koja se odnosi na osigurateljno pokriće nakon perioda za koje se izračunava pričuva. Matematička pričuva životnih osiguranja predstavlja razliku između sadašnje vrijednosti svih budućih obveza osiguratelja prema ugovorima iz životnih osiguranja i sadašnje vrijednosti svih budućih obveza ugovaratelja osiguranja prema tim ugovorima⁷⁵. Iznos matematičke pričuve treba biti dostatan za pokriće svih obveza iz ugovora o osiguranju. Kao što je već rečeno sredstva matematičke pričuve se baziraju na akumuliranoj štednji i osiguranici imaju određena prava iz tih pričuva. Pričuve šteta uključuju pričuve za nastale štete koje nisu prijavljene, prijavljene štete koje još nisu riješene te sve ostale troškove povezane sa štetama koji na bilo koji način imaju negativan utjecaj na društvo za osiguranje.

⁷³ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

⁷⁴ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

⁷⁵ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Društvo također koristeći različite statističke podatke nastoji procijeniti iznos šteta te utvrditi potencijalno odstupanje od predviđenog iznosa štete. U tu svrhu društvo za osiguranje kreira pričuve za kolebanje šteta kojima će pokriti štetne događaje koji premašuju one predviđene. Pričuve za bonuse i popuste se utvrđuju ovisno o tome koliko pravo ima korisnik osiguranja na sudjelovanje u dobiti⁷⁶. U slučaju da je društvo za osiguranje temeljem sklopljenog ugovora preuzelo neke dodatne rizike, formirat će se druge tehničke pričuve. Jedna od stavki pasive su ostale pričuve, a one se prvenstveno odnose na pričuve za mirovine. Tekuća porezna obveza je obveza za porez na dobit u tekućem i prethodnim obračunskim razdobljima koja nije podmirena, a odgođena porezna obveza je porez na dobit koji je potrebno platiti u budućim obračunskim razdobljima. U financijskim obvezama su sadržane obveze po zajmovima, obveze po izdanim financijskim instrumentima te ostale financijske obveze. Ostale obveze koje proizlaze iz poslovanja društva (obveze za poreze, obveze prema dobavljačima, obveze prema zaposlenima, obveze za članarine i slične obveze) se diferenciraju ovisno o tome jesu li vezane uz poslove izravnog osiguranja, suosiguranja ili reosiguranja. Odgođeno plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja se bilježe na kontu pasivnih vremenskih razgraničenja, a odnose se na razgraničenu proviziju osiguranja. Što se tiče vrednovanja pozicija imovine i obveza u bilanci društava za osiguranje, vrednovanje sukladno pravilima MSFI-ja i MRS-a nije jednoznačno definirano. Provodi se prevrednovanje na ekonomsku bilancu gdje se imovina i obveze vrednuju ujednačeno te za sve pozicije vrijedi isti koncept tržišne vrijednosti⁷⁷.

Račun dobiti i gubitka ili skraćeno RDG prikazuje prihode, rashode i financijski rezultat u određenom razdoblju. On ukazuje na uspješnost poslovanja i upravljanja resursima od strane poduzeća. Prihodi predstavljaju povećanje ekonomske koristi tijekom obračunskog razdoblja u obliku povećanja imovine ili smanjenja obveza. S druge strane, rashodi su posljedica smanjenja imovine ili povećanja obveza što predstavlja smanjenje ekonomske koristi tijekom obračunskog razdoblja. U slučaju da su prihodi veći od rashoda društvo je ostvarilo dobit, a ako su rashodi veći od prihoda društvo treba iskazati gubitak⁷⁸. Financijski rezultat je ujedno i veza između bilance i RDG-a. Što sve sadrži račun dobiti i gubitka društva za osiguranje je prikazano u tablici VIII.

⁷⁶ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

⁷⁷ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

⁷⁸ Mićin, K. (2008.), *Računovodstvo osiguravajućih društava*, Zagreb: HASIBO d.o.o.

Tablica VIII : Račun dobiti i gubitka društva za osiguranje

RAČUN DOBITI I GUBITKA
1. Zarađene (prihodovane) premije
2. Prihodi od ulaganja
3. Prihodi od provizija i naknada
4. Ostali osigurateljno-tehnički prihodi, neto od reosiguranja
5. Ostali prihodi
6. Izdaci za osigurane slučajeve
7. Promjena matematičke pričuve i ostalih tehničkih pričuva, neto od reosiguranja
8. Promjena posebne pričuve za životna osiguranja kod kojih ugovaratelj snosi rizik ulaganja, neto od reosiguranja
9. Izdaci za povrate premija (bonusi i popusti), neto od reosiguranja
10. Poslovni rashodi (izdaci za obavljanje djelatnosti)
11. Troškovi ulaganja
12. Ostali tehnički troškovi
13. Ostali troškovi (uključujući i vrijednosna usklađenja)
14. Dobit ili gubitak obračunskog razdoblja prije poreza
15. Porez na dobit ili gubitak
16. Dobit ili gubitak obračunskog razdoblja poslije poreza
17. Ukupni prihodi
18. Ukupni rashodi
19. Ostala sveobuhvatna dobit
20. Ukupna sveobuhvatna dobit
21. Reklasifikacija usklade

Izvor: Izrada autora prema Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Društva za osiguranje najveću količinu svojih prihoda ostvaruju na temelju prihoda od premije. Postoje razlike u politici priznavanja takvog oblika prihoda kod društava ovisno o tome bave li se životnim ili neživotnim osiguranjem. Kod neživotnih osiguranja zaračunate bruto premije se odnose na premije koje su ugovorene u tekućem obračunskom razdoblju za vremenski period do godine dana, neovisno o tome odnose li se u potpunosti ili djelomično na kasnije obračunsko razdoblje. One ne moraju biti naplaćene. Kod priznavanja prihoda od premija za životna osiguranja uključuju se svi iznosi naplaćenih premija do kraja obračunskog

razdoblja neovisno o tome odnose li se u potpunosti ili djelomično na buduća obračunska razdoblja. Društvo može ostvarivati poslovne i financijske prihode od svojih ulaganja. Neki od prihoda od ulaganja koje društvo ostvaruje su: prihodi od ulaganja u zemljište i građevinske objekte, prihodi od podružnica, prihodi od kamata i pozitivnih tečajnih razlika, nerealizirani i realizirani dobiti od ulaganja te ostali prihodi od ulaganja⁷⁹. Kada se pogledaju rashodi društva za osiguranje sasvim je jasno da se najznačajniji rashodi odnose na izdatke za osigurane slučajeve. U strukturi tih izdataka postoje određene stavke koje utječu na njihovo povećanje i smanjenje. Povećanje pričuva šteta i likvidiranih šteta utječe na povećanje rashoda po osnovi izdataka za osigurane slučajeve, a smanjenje pričuva šteta i likvidirane štete u kojima udio ima reosiguratelj utječu na smanjenje spomenutih rashoda. To znači da ako su matematičke i tehničke pričuve veće na kraju nego na početku razdoblja dolazi do povećanja rashoda. Ako reosiguratelj ima udio u pričuvi šteta rashodi se smanjuju. Bonusi i popusti odnosno izdaci za povrate premija utječu na povećanje rashoda. Poslovni rashodi se odnose na izdatke koji su nužni kako bi društvo obavljalo svoju djelatnost. Tu se najviše ističu troškovi zaposlenika, uprave i amortizacije⁸⁰. Troškovi ulaganja su rezultat promjene vrijednosti ulaganja ili su jednostavno posljedica svega onog što sa sobom ulaganja nose. Tu se ubrajaju: kamate, realizirani i nerealizirani gubici od ulaganja, negativne tečajne razlike i slično. Ostali tehnički troškovi i ostali troškovi su stavka RDG-a koja uključuje sve nespomenute dodatne troškove koji proizlaze iz obavljanja djelatnosti. Na kraju obračunskog razdoblja dolazi do sučeljavanja ukupnih prihoda i ukupnih rashoda ostvarenih kroz obračunsko razdoblje. Ako su ukupni prihodi veći od ukupnih rashoda društvo je ostvarilo bruto dobit koja čini poreznu osnovicu za izračun poreza na dobit. Kada je situacija obrnuta društvo je ostvarilo gubitak. Uz sve navedeno račun dobiti i gubitka sadrži i pojedine elemente ostale sveobuhvatne dobiti. Kada sastavljaju izvještaje društva za osiguranje trebaju u RDG-u i ostaloj sveobuhvatnoj dobiti iskazati koji dio dobiti ili gubitka pripada matičnom društvu, a koji nekontrolirajućem interesu⁸¹.

Izvještaj o novčanom toku prikazuje primitke, izdatke i neto novčani tok u određenom razdoblju odnosno izvore i upotrebu novca. Prikazuje stanje novca i novčanih ekvivalenata na početku i na kraju razdoblja tijekom kojeg je taj iznos uvećan odnosno umanjen za određene

⁷⁹ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

⁸⁰ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

⁸¹ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

primitke i izdatke. Primici mogu nastati kao posljedica povećanja obveza i kapitala te smanjenja kratkotrajne i dugotrajne imovine dok se smanjenjem obveza i kapitala te povećanjem imovine kreiraju eventualni izdaci⁸². Aktivnosti temeljem kojih nastaju određeni primici i izdaci su sadržane u izvještaju o novčanom toku, a dijele se na poslovne, investicijske i financijske. Poslovne aktivnosti su prvenstveno fokusirane na proizvodnju i prodaju proizvoda te pružanje usluga, a sve s ciljem stvaranja zarade. Investicijske aktivnosti se tiču stjecanja i otuđivanja dugotrajne imovine, a financijske se odnose uglavnom na glavnice i dugove subjekta (emisija i otkup vlastitih dionica, isplata dividendi, zaduživanje subjekta i ostalo). Izvještaj se može sastavljati pomoću dvije metode, a to su direktna i indirektna metoda. Prema direktnoj metodi u izvještaju se navode glavne skupine bruto novčanih primitaka i izdataka dok se u indirektnoj neto dobit svodi na novčani tok od poslovnih aktivnosti korigiran za različite stavke.

Još jedan od izvještaja koji društvo za osiguranje treba sastavljati je izvještaj o promjenama kapitala odnosno vlasničke glavnice. On prikazuje promjene na svim pozicijama kapitala, a te se promjene odnose na: neto dobit, dodatna ulaganja i ostale transakcije s vlasnicima, visinu izglasanih dividendi, revalorizacijske rezerve, promjene računovodstvenih politika i ostale promjene kapitala. Osim za tekuće izvještaj sadrži podatke i za prethodno razdoblje. Za ta dva usporedna razdoblja prezentira se utjecaj dobiti ili gubitka, stavki sveobuhvatne dobiti i transakcija s vlasnicima na stavke kapitala kao što su: temeljni kapital, premije na emitirane dionice, revalorizacijske i ostale rezerve, zadržanu dobit ili preneseni gubitak i dobit ili gubitak tekuće godine⁸³.

Bilješke uz financijske izvještaje predstavljaju detaljniju razradu najznačajnijih pozicija iz prethodno spomenutih financijskih izvještaja. U njima se dodatno objašnjavaju pojedini iznosi prezentirani u temeljnim financijskim izvještajima. Njihov je sadržaj definiran određenim računovodstvenim standardima te su dužne pružiti informacije koje nije moguće iščitati iz izvještaja, ali su od velike važnosti za bolje razumijevanje izvještaja. Važna je sustavna povezanost između stavki u izvještajima i informacija u bilješkama⁸⁴.

U tablici IX je dan sažeti prikaz izvještaja o novčanim tokovima društva za osiguranje prema indirektnoj metodi.

⁸² Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

⁸³ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

⁸⁴ Mićin, K. (2008.), *Računovodstvo osiguravajućih društava*, Zagreb: HASIBO d.o.o.

Tablica IX : Izvještaj o novčanom toku – indirektna metoda

IZVJEŠTAJ O NOVČANOM TOKU	
A) NOVČANI TOK IZ POSLOVNIH AKTIVNOSTI	
1. Novčani tok prije promjene poslovne imovine i obveza	
1.1. Dobit / gubitak prije poreza	
1.2. Usklađenja	
2. Povećanje / smanjenje poslovne imovine i obveza	
3. Plaćeni porez na dobit	
B) NOVČANI TOK IZ INVESTICIJSKIH AKTIVNOSTI	
C) NOVČANI TOK IZ FINANCIJSKIH AKTIVNOSTI	
ČISTI NOVČANI TOK (A+B+C)	
D) UČINCI PROMJENE TEČAJEVA STRANIH VALUTA NA NOVAC I NOVČANE EKVIVALENTE	
E) NETO POVEĆANJE / SMANJENJE NOVCA I NOVČANIH EKVIVALENATA	
1. Novac i novčani ekvivalenti na početku razdoblja	
2. Novac i novčani ekvivalenti na kraju razdoblja	

Izvor: Izrada autora prema Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

4. UTJECAJ PRIMJENE MSFI 9 NA VREDNOVANJE PORTFELJA FINACIJSKE IMOVINE DRUŠTVA ZA OSIGURANJE

4.1. Primjena MSFI-ja u računovodstvu i financijskom izvještavanju društva za osiguranje

Financijski izvještaji su najjednostavnije rečeno temeljni izvor informacija o tome kako pojedino društvo posluje. Velik je broj različitih korisnika financijskih izvještaja koji mogu biti interni i eksterni. Od internih su to najuobičajenije menadžment ili zaposlenici, dok od eksternih to mogu biti kupci, dobavljači, vjerovnici, kreditori i ostala javnost. Kako bi navedeni korisnici što lakše, brže i efikasnije pronašli željene informacije u izvještajima, oni moraju biti izrazito transparentni. U prošlosti je razina transparentnosti podataka o poslovanju društva bila na niskoj razini te nije bio razvijen jasan sustav na temelju kojeg bi društva objavljivala informacije o svojim poslovnim procesima. To je dovelo do potrebe za utemeljenjem određenog okvira financijskog izvještavanja. Kao polazna osnova u tom okviru izdvajaju se računovodstvene pretpostavke. Njih slijede računovodstvena načela čijom detaljnijom razradom nastaju računovodstveni standardi. Zbog toga se financijski izvještaji sastavljaju prema utvrđenim standardima koje društva moraju slijediti i primjenjivati. Međutim, računovodstveni standardi i računovodstvena pravila nisu jednaka u svim zemljama te je bilo nužno omogućiti usporedivost informacija na nacionalnoj razini među poslovnim subjektima i ostvariti harmonizaciju u računovodstvu. Potpunu harmonizaciju računovodstva i računovodstvenih regulativa među zemljama širom svijeta nije moguće realizirati, ali djelovanjem različitih institucija koje donose određene standarde nastoji se postići što veća razina ujednačenosti. Više je faktora koji utječu na računovodstvene sustave pojedinih zemalja, a jedan od značajnijih je gospodarska razvijenost tog područja. Ne propisuju sve zemlje objavu istih izvještaja niti je sadržaj i struktura izvještaja u svim zemljama jednaka. Budući da je svijet pod konstantnim utjecajem globalizacije koja se očituje u rastu gospodarske, društvene, kulturne i političke povezanosti među zemljama diljem svijeta tako se ni procesu harmonizacije računovodstvenih sustava ne nazire kraj. Naime, riječ je o dugoročnom procesu koji za cilj ima ujednačiti računovodstvena pravila u svijetu koji je obuhvaćen makroekonomskom povezanošću na globalnoj razini te poslovnim procesima i događajima koji su rezultat međunarodnih transakcija i ulaganja.

Prvi počeci stvaranja računovodstvenih standarda na međunarodnoj razini datiraju iz sedamdesetih godina dvadesetog stoljeća, točnije iz 1973. godine kada je utemeljen Komitet za međunarodne računovodstvene standarde (International Accounting Standards Committee ili skraćeno IASC)⁸⁵. Njegova glavna zadaća je bila razvoj i objava Međunarodnih računovodstvenih standarda koji će povezati računovodstvene sustave na svjetskoj razini. Međunarodni računovodstveni standardi su svojevrsta pravila koja upućuju na način na koji su poslovni subjekti dužni pripremati, priznavati i prezentirati svoje računovodstvene stavke⁸⁶. Konstantne promjene u poslovnom okruženju i na financijskim tržištima dovode do kontinuirane promjene i nadogradnje standarda. U godinama koje su slijedile nakon njegovog osnutka, komitet je donio veliki broj različitih Međunarodnih računovodstvenih standarda.

Krajem 1980-ih komitet je donio *Okvir za izradu i prezentiranje financijskih izvještaja* čiji je cilj bio pojasniti koncept sastavljanja i prezentacije financijskih izvještaja te pomoći korisnicima u shvaćanju Međunarodnih računovodstvenih standarda. Početkom 21. stoljeća, točnije u travnju 2001. godine, dolazi do velike promjene kada je komitet promijenio naziv u Odbor za međunarodne računovodstvene standarde (International Accounting Standards Board ili skraćeno IASB). Novonastalo tijelo čije je sjedište u Londonu, prihvatilo je postojeće Međunarodne računovodstvene standarde koje je nastavilo razvijati kao Međunarodne standarde financijskog izvještavanja. Odbor za međunarodne računovodstvene standarde ima 14 članova koji su izabrani na razdoblje trajanja od pet godina. Riječ je o stručnjacima s velikim profesionalnim iskustvom i znanjem u području donošenja računovodstvenih standarda, računovodstva, revizije i korištenja financijskih izvještaja⁸⁷. Temeljni zadaci i ciljevi IASB-a su:

- razvoj skupine kvalitetnih, jasnih i široko primjenjivih računovodstvenih standarda koji zahtijevaju informacije koje su kvalitetne, transparentne i usporedive u financijskim izvještajima ili nekom drugom obliku izvještavanja, a sve sa svrhom da se sudionicima na svjetskom tržištu kapitala olakša donošenje važnih poslovnih odluka
- kontinuirano poboljšanje postojećih standarda i proširenje njihove primjene na što veći broj korisnika

⁸⁵ Mamić Sačer, I. i Ramač Posavec, S. (2012.), Analiza problema praktične primjene Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj, *Ekonomski pregled*, Vol. 63 No. 9-10, str. 542., preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/89337>

⁸⁶ *Međunarodni računovodstveni standardi i Međunarodni standardi financijskog izvještavanja*, HANFA, str. 1.

⁸⁷ IFRS, *About the International Accounting Standards Board*, preuzeto s <https://www.ifrs.org/groups/international-accounting-standards-board/>

- aktivna interakcija na nacionalnoj razini kako bi se što više približili nacionalni standardi i MSFI u donošenju kvalitetnih rješenja.

Uredba Europskog parlamenta (1606/2002) uređuje financijsko izvještavanje i za cilj ima usvajanje i korištenje međunarodnih računovodstvenih standarda na području Europske Unije kako bi se postigao visok stupanj transparentnosti financijskih izvještaja i doprinijelo povećanju učinkovitosti rada tržišta kapitala. Prema toj Uredbi od početka 2005. godine sva trgovačka društva koja su dužna sastavljati konsolidirane financijske izvještaje i čije dionice kotiraju na burzi moraju sastavljati financijske izvještaje sukladno ovoj Uredbi (postoje pojedini izuzeci)⁸⁸.

Međunarodni standardi financijskog izvještavanja se kreiraju kroz kompleksni propisani sustav i na temelju međusobnih konzultacija različitih strana (financijskih analitičara, računovođa, zakonodavnih i regulatornih tijela te ostalih zainteresiranih strana). Prije nego što IASB krene u realizaciju projekta donošenja novog standarda provodi se detaljna evaluacija prednosti i nedostataka koje sa sobom nosi taj projekt. Na svojim sjednicama IASB komunicira sa Savjetodavnim vijećem za standarde (SAC) o potrebi uvođenja novog standarda te o tome koji su prioriteti rada Odbora⁸⁹. IASB ocjenjuje kvalitetu i efikasnost trenutnog financijskog izvještavanja uzimajući u obzir trošak uvođenja dodatnog standarda. Razmatra se odnos potencijalnog pozitivnog i negativnog utjecaja novog standarda na izvještavanje društava. Odbor također razmatra hoće li ići u provođenje projekta zajedno s ostalim tijelima koji donose standarde. Ako IASB na kraju svoje evaluacije dođe do zaključka kako je potrebno uvesti novi standard kako bi se uklonile određene nepravilnosti, započinje se s procesom uvođenja standarda. Javni sastanci o prijedlozima, dokumentacija za raspravu, izrada nacrti ili drafta predloženog standarda za javno komentiranje i slično su neki od glavnih elemenata projekta donošenja standarda⁹⁰. Nacrti za objavljivanje standarda su dani na javno komentiranje u razdoblju od nekoliko mjeseci nakon čega Odbor, ukoliko je zadovoljan komentarima, daje naputak da se standard izradi. Cjelokupan proces donošenja novog standarda treba biti realiziran uz odredbe načela transparentnosti. Nakon što je standard izglasan većinskim dijelom članova IASB-a, MSFI je u konačnici izdan. S njegovom primjenom se neće započeti u trenutku kada je izdan već u nekom budućem razdoblju koje može varirati. Odbor je obavezan provoditi sastanke na kojima će raspravljati o rješenjima za

⁸⁸ Uredba (EZ) br. 1606/2002 Europskog Parlamenta i Vijeća od 19. srpnja 2002. o primjeni Međunarodnih računovodstvenih standarda, Službeni list EZ (2002.)

⁸⁹ Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja, Narodne novine br. 140. (2006.)

⁹⁰ Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja, Narodne novine br. 140. (2006.)

adekvatnu primjenu novog standarda te je dužan nakon dvije godine primjenjivanja novog standarda napraviti detaljan pregled efekta njegove primjene.

Dosad je izdan 41 Međunarodni računovodstveni standard (MRS) i 17 Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja (MSFI). Posljednji je 18. svibnja 2017. godine izdan MSFI 17 – *Ugovori o osiguranju* koji će stupiti na snagu početkom 2023. godine i zamijeniti MSFI 4. U tablici X prikazan je popis svih aktivnih Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja.

Tablica X : Međunarodni standardi financijskog izvještavanja

NAZIV STANDARDA	DATUM IZDAVANJA	GODINA STUPANJA NA SNAGU
MSFI 1 – Prva primjena Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja	24.11.2008.	2009.
MSFI 2 – Plaćanje temeljeno na dionicama	19.2.2004.	2005.
MSFI 3 – Poslovna spajanja	10.1.2008.	2009.
MSFI 4 – Ugovori o osiguranju	31.3.2004.	2005.
MSFI 5 – Dugotrajna imovina namijenjena prodaji i prestanak poslovanja	31.3.2004.	2005.
MSFI 6 – Istraživanje i procjena mineralnih resursa	9.12.2004.	2006.
MSFI 7 – Financijski instrumenti: objavljivanje	18.8.2005.	2007.
MSFI 8 – Poslovni segmenti	30.11.2006.	2009.
MSFI 9 – Financijski instrumenti	24.7.2014.	2018.
MSFI 10 – Konsolidirani financijski izvještaji	12.5.2011.	2013.
MSFI 11 – Zajednički poslovi	12.5.2011.	2013.
MSFI 12 – Objavljivanje udjela u drugim subjektima	12.5.2011.	2013.
MSFI 13 – Mjerenje fer vrijednosti	12.5.2011.	2013.
MSFI 14 – Odgođeno priznavanje prihoda i rashoda u sustavu propisanih cijena	30.1.2014.	2016.
MSFI 15 – Prihodi od ugovora s kupcima	28.5.2014.	2018.
MSFI 16 – Najmovi	13.1.2016.	2019.
MSFI 17 – Ugovori o osiguranju	18.5.2017.	2023.

Izvor: Izrada autora prema Deloitte - IAS Plus, *International Financial Reporting standards*, preuzeto s <https://www.iasplus.com/en/standards/ifrs>

U tablici XI prikazani su i svi trenutno aktivni Međunarodni računovodstveni standardi budući da neki više nisu na snazi jer su ili ukinuti ili zamijenjeni nekim novim MSFI-jem.

Tablica XI : Međunarodni računovodstveni standardi

NAZIV STANDARDA	GODINA KADA JE STANDARD IZDAN
MRS 1 – Prezentiranje financijskih izvještaja	2007.
MRS 2 – Zalihe	2005.
MRS 7 – Izvještaj o novčanom toku	1992.
MRS 8 – Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i pogreške	2003.
MRS 10 – Događaji nakon izvještajnog razdoblja	2003.
MRS 12 – Porezi na dobit	1996.
MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema	2003.
MRS 19 – Primanja zaposlenih	1998.
MRS 20 – Računovodstvo za državne potpore i objavljivanje državne pomoći	1983.
MRS 21 – Učinci promjena tečaja stranih valuta	2003.
MRS 23 – Troškovi posudbe	2007.
MRS 24 – Objavljivanje povezanih osoba	2009.
MRS 26 – Računovodstvo i izvještavanje planova mirovinskih primanja	1987.
MRS 27 – Konsolidirani i odvojeni financijski izvještaji	2011.
MRS 28 – Ulaganja u pridružene subjekte	2011.
MRS 29 – Financijsko izvještavanje u hiperinflacijskim gospodarstvima	1989.
MRS 32 – Financijski instrumenti: prezentacija	2003.
MRS 33 – Zarade po dionici	2003.
MRS 34 – Financijsko izvještavanje za razdoblje tijekom godine	1998.
MRS 36 – Umanjenje imovine	2004.
MRS 37 – Rezerviranja, nepredvidive obveze i nepredvidiva imovina	1998.
MRS 38 – Nematerijalna imovina	2004.
MRS 40 – Ulaganje u nekretnine	2003.
MRS 41 – Poljoprivreda	2001.

Izvor: Izrada autora prema Deloitte – IAS Plus, *International Accounting Standards*, preuzeto s

<https://www.iasplus.com/en/standards/ias>

Financijske institucije djeluju kao posrednici na financijskom tržištu, a njihova glavna funkcija je prikupljanje novčanih sredstava te njihov plasman u različite financijske poslove⁹¹. Budući da su financijske institucije glavni sudionici na financijskim tržištima širom svijeta, dužni su primjenjivati Međunarodne standarde financijskog izvještavanja i Međunarodne računovodstvene standarde. Kao što je rečeno društva za osiguranje su temeljem Zakona o računovodstvu klasificirana kao veliki poduzetnici i subjekti od javnog interesa. Ostali mikro, mali i srednji poduzetnici primjenjuju Hrvatske standarde financijskog izvještavanja (HSFI). Njih donosi Odbor za standarde financijskog izvještavanja, a njihova objava se vrši u Narodnim novinama⁹². Njima se u potpunosti obrađuju značajne pozicije u financijskim izvještajima, manjeg su opsega, lakše ih je razumjeti i primjenjivati te zadovoljavaju kriterije Europske unije u području sastavljanja, prezentiranja i objave financijskih izvještaja⁹³. Najvažniji MSFI-ji kod financijskih institucija su usko vezani uz financijsku imovinu i financijske obveze budući da su to stavke koje su najzastupljenije u njihovoj aktivi i pasivi te imaju najveći utjecaj na uspješnost poslovanja i novčane tokove koje ostvaruju. Od velikog je značaja MRS 1 – *Prezentiranje financijskih izvještaja* koji predstavlja svojevrsan okvir financijskog izvještavanja i osnovu temeljem koje je omogućena usporedba financijskih izvještaja različitih poslovnih subjekata. Tim standardom su definirani opći zahtjevi za prezentaciju financijskih izvještaja, smjernice o strukturi izvještaja i minimalni zahtjevi s obzirom na sadržaj izvještaja. Cilj MRS 1 je fer prezentacija financijskih izvještaja, a to je moguće ostvariti uz dosljednu primjenu MSFI-ja. Izjavom o sukladnosti potvrđuje se dosljednost primjene MSFI-ja prilikom sastavljanja izvještaja. Poslovni subjekti su obvezni najmanje jedanput godišnje prezentirati svoje financijske izvještaje, ali se učestalost obveze za prezentacijom izvještaja može promijeniti uz opravdane razloge. Postoje i neki drugi izvještaji i izjave koji korisnicima pružaju različite važne informacije, a da se nalaze izvan područja primjene MSFI-ja. Neki od njih su: izvještaj o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja, izvješće o nefinancijskim informacijama, različita regulatorna izvješća i ostali. Budući da se ne radi o financijskim izvještajima, ne podliježu primjeni MSFI-ja te se izrađuju temeljem pojedinih međunarodnih okvira⁹⁴.

⁹¹ Moj-bankar.hr, *Financijske institucije*, preuzeto s <https://www.moj-bankar.hr/Kazalo/F/Financijske-institucije>

⁹² Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

⁹³ *Međunarodni računovodstveni standardi i Međunarodni standardi financijskog izvještavanja*, HANFA, str. 1.

⁹⁴ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Što se tiče poslovanja društva u stranim valutama, od velike je važnosti kvalitetno i točno prikazati transakcije izražene u stranoj valuti i inozemno poslovanje. MRS 21 – *Učinci promjena tečaja stranih valuta* je standard kojim se želi propisati način na koji će se različite strane valute izraziti u valuti prezentiranja i uključiti u financijske izvještaje poslovnog subjekta. Temeljno pitanje koje se postavlja je pitanje tečaja strane valute i efekta njezine promjene u funkcijsku valutu. Društvo svoje inozemno poslovanje može provoditi na dva različita načina. Transakcije koje obavlja može provoditi u stranoj valuti ili može imati poslovanje u inozemstvu⁹⁵. Transakcije u stranoj valuti se mogu obaviti na nekoliko načina (kupnja ili prodaja dobara i usluga, davanje ili primanje zajmova i slično), a svima je zajedničko da su izražene ili se trebaju podmiriti u stranoj valuti. Prvi važan korak se javlja kod početnog priznavanja transakcije u stranoj valuti. Prilikom pretvorbe iznosa transakcije iz strane u funkcijsku valutu (valuta primarnog poslovnog okruženja subjekta) nužno je primijeniti *spot tečaj* odnosno tečaj koji vrijedi onoga trenutka kada je transakcija nastala. Društva često u praksi koriste prosječni tjedni ili mjesečni tečaj koji vrijedi za sve transakcije izražene u stranoj valuti koje su se odvijale kroz to razdoblje, no to nije uvijek idealno budući da su česte situacije kada tečajevi značajno osciliraju. Kod izvještavanja na kraju razdoblja, odnosno na datum bilance, kao tečaj kojim se monetarne stavke u stranoj valuti pretvaraju u funkcijsku se koristi *zaključni tečaj* (spot tečaj na kraju izvještajnog razdoblja)⁹⁶. Nemonetarne stavke mogu biti mjerene po povijesnom trošku nabave ili po fer vrijednosti. One prve se pretvaraju u funkcijsku valutu tečajem na datum transakcije, a na druge se primjenjuju valutni tečajevi na datum mjerenja fer vrijednosti. Promjene u tečajevima rezultiraju stvaranjem tečajnih razlika. Takva promjena nastaje između tečaja na datum transakcije i tečaja na datum izvještavanja. Postoje pozitivne i negativne tečajne razlike. Pozitivne društvo priznaje kao prihod, a negativne kao rashod razdoblja u kojem su nastale⁹⁷. Tečajne razlike mogu nastati i na temelju promjene tečaja između datuma transakcije i datuma podmirenja neke monetarne stavke koja je proizašla iz transakcije u stranoj valuti. U izvještaju o novčanim tokovima unutar okvira MRS 7 – *Izvještaj o novčanom toku* prikazani su utjecaji promjene tečaja stranih valuta na novac i novčane ekvivalente. Razlika proizašla iz promjene tečaja nije novčani tok te nije dio poslovnih, investicijskih i financijskih aktivnosti. Česte su situacije kada su pojedini poslovni subjekti dio veće poslovne grupacije te je iz tog

⁹⁵ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

⁹⁶ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

⁹⁷ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

razloga potrebno sastavljati i prezentirati konsolidirane financijske izvještaje. Za te poslovne subjekte MRS 21 predviđa poslovne procese kojima će se financijsko stanje i transakcije izražene u funkcijskoj valuti preračunati u potrebnu valutu prezentiranja.

Financijski izvještaji inozemnog poslovanja će se prevoditi u potrebnu valutu prezentiranja ovisno o tome na koji način društvo obavlja poslovanje u inozemstvu. Ono može biti sastavni dio poslovanja društva koje izvještava ili djelovati u obliku “inozemnog subjekta”. Prvi oblik nije ništa više nego povećanje i proširenje obujma poslovnih aktivnosti društva⁹⁸. Inozemni subjekt posluje u lokalnoj valuti, stvara novac i troškove u lokalnoj valuti te obavlja transakcije u istoj. Postupkom konsolidacije inozemno poslovanje se objedinjuje s poslovanjem subjekta koji izvještava, ali kod pozicije kratkotrajne ili dugotrajne monetarne imovine ili obveza unutar grupe prijeboj je moguće izvršiti samo uz efekt promjene tečaja. Tečajna razlika koja nastaje pretvorbom monetarne stavke se u konsolidiranim financijskim izvještajima priznaje u dobit ili gubitak, ali se može priznati i u sklopu ostale sveobuhvatne dobiti i kumulativno prikazivati u odvojenoj sastavnici kapitala sve do otuđenja inozemnog poslovanja. Kada dođe do otuđenja inozemnog poslovanja, cjelokupan iznos tečajnih razlika koji je nastao na temelju inozemnog poslovanja i kumulativno se prikazivao u odvojenoj sastavnici kapitala se prenosi iz kapitala u dobit ili gubitak⁹⁹. Poslovni subjekt je obavezan objaviti iznos tečajnih razlika priznatih u RDG-u osim onih koje su nastale iz financijskih instrumenata koje regulira MSFI 9 i navedene tečajne razlike priznate u sklopu ostale sveobuhvatne dobiti. Situacije u kojima se funkcijska valuta razlikuje od valute prezentiranja ili u kojima dođe do promjene funkcijske valute izvještajnog subjekta je potrebno objaviti te pojasniti razloge korištenja različite valute prezentiranja odnosno razloge promjene funkcijske valute. Također se zna dogoditi da se društvo u prezentaciji svojih financijskih izvještaja koristi funkcijskom valutom koja nije njegova što nije u skladu sa zahtjevima MRS-a 21, pa je primoran podatke označiti kao dodatne podatke radi lakšeg razlikovanja od podataka koji su usklađeni s MSFI-ma, objaviti valutu u kojoj je prikazao dodatne podatke i funkcijsku valutu subjekta te metodu pretvorbe kojom se služio kako bi odredio dodatne podatke¹⁰⁰.

Prije nego se dotaknemo MSFI-ja 9 – *Financijski instrumenti* koji je središnja tema ovog uratka, kratko ćemo se osvrnuti na dva usko povezana standarda, a to su MRS 32 – *Financijski instrumenti: prezentiranje* i MSFI 7 – *Financijski instrumenti: objavljivanje*.

⁹⁸ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

⁹⁹ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

¹⁰⁰ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Kako bi što bolje pojasnili navedene standarde prvo je potrebno objasniti što su to financijski instrumenti. To je svaki ugovor na temelju kojeg nastaje financijska imovina subjekta s jedne strane i financijska obveza ili vlasnički instrument subjekta s druge strane. Financijski instrumenti su širok pojam i obuhvaćaju cijeli niz različitih instrumenata. Mogu biti novac, prenosivi vrijednosni papiri poput dionica i obveznica, instrumenti tržišta novca poput trezorskih i blagajničkih zapisa, potraživanja od kupaca, izvedenice ili derivati kao što su options, swaps, futures i slično¹⁰¹. MRS 32 ima za cilj prepoznavanje, klasifikaciju i prezentiranje financijskih instrumenata. On utvrđuje načela za prijeboj financijske imovine i financijskih obveza. Prema njemu se razvrstavaju financijski instrumenti na financijsku imovinu, financijske obveze i vlasničke instrumente.

Financijska imovina je sva ona imovina koja je ujedno i:

- novac
- vlasnički instrument nekog drugog subjekta
- ugovorno pravo na primitak novca ili nekog drugog oblika financijske imovine od drugog subjekta ili ugovorno pravo na razmjenu financijske imovine ili obveza s nekim drugim subjektom
- ugovor koji se uporabom vlastitih vlasničkih instrumenata subjekta može podmiriti.

S druge strane financijska obveza je sva ona obveza koja je:

- ugovorna obveza prema kojoj je potrebno isporučiti novac ili neki drugi oblik financijske imovine drugom subjektu ili ugovorna obveza za razmjenu financijske imovine ili obveza s drugim subjektom
- ugovor koji se uporabom vlastitih vlasničkih instrumenata subjekta može namiriti¹⁰².

Vlasnički instrument je svaki ugovor kojim je moguće dokazati preostali udio u imovini poslovnog subjekta nakon što se odbiju sve njegove obveze.

Sukladno definicijama financijske imovine, financijskih obveza i vlasničkog instrumenta MRS 32 na detaljan način prikazuje odredbe o razvrstavanju financijskih instrumenata na navedene elemente. MRS 32 zahtijeva da se objave podaci i informacije o svim faktorima koji imaju utjecaj na buduće novčane tokove subjekta koji su vezani uz financijske instrumente i zahtijeva objavu računovodstvenih politika koje se odnose na te financijske instrumente.

¹⁰¹ Poba.hr, *Financijski instrumenti*, preuzeto s https://www.poba.hr/wp-content/uploads/2020/03/brosura_financijski_instrumenti_i_pripadajuci_rizici.pdf

¹⁰² Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Stavke koje nastaju na temelju određenih financijskih instrumenata kao što su dividende, kamate, dobit ili gubici se priznaju u RDG-u kao prihod ili rashod. Iako MRS 32 utvrđuje načela za prebijanje financijske imovine i financijskih obveza te se stavke u pravilu prikazuju odvojeno, odnosno bez prebijanja. Prema tom standardu postoje izuzetne situacije kod kojih je to prebijanje dozvoljeno. Neto iznos nakon prebijanja financijske imovine i financijskih obveza se iskazuje u bilanci ako: poslovni subjekt trenutačno ima pravo po zakonu na prijeboj priznatih iznosa i u slučaju da subjekt ima za cilj podmirenje neto iznosa ili istovremeno unovčiti imovinu i podmiriti obvezu¹⁰³.

Standard MSFI 7 – *Financijski instrumenti: objavljivanje* je stupio na snagu početkom 2007. godine te je njegovim uvođenjem došlo do određenih promjena u načinu objavljivanja financijskih instrumenata. MRS 32 i MRS 30 su prije uvođenja MSFI-ja 7 imali određene odredbe o objavljivanju financijskih instrumenata, ali su one nakon uvođenja novog standarda promijenjene. Glavni cilj njegovog uvođenja je približiti korisnike financijskih izvještaja razumijevanju rizika koje sa sobom nose pojedini financijski instrumenti. Standard nalaže poslovnim subjektima da u vlastitim financijskim izvještajima objavljuju podatke i informacije pomoću kojih će korisnici jasno razlučiti koji su financijski instrumenti od najveće važnosti za poslovni subjekt, koja je veličina i vrsta rizika tih instrumenata i koje metode subjekt koristi kako bi efikasno upravljao i kontrolirao te rizike¹⁰⁴. Područje primjene MSFI-ja 7 je široko i primjenjuju ga svi subjekti na sve vrste financijskih instrumenata uz određene izuzetke kao što su: udjeli u ovisnim i pridruženim subjektima te zajednički pothvati, prava i dužnosti zaposlenika u okviru plana primanja zaposlenika, ugovori za iznose koji su nepredviđeni i koje je nužno platiti u okviru poslovnog spajanja (iznimka se odnosi samo na kupca), ugovori o osiguranju i financijski instrumenti, ugovori i obveze koji nastaju na temelju transakcije plaćanja dionicama koji su pod primjenom MSFI-ja 2 – *Plaćanje temeljeno na dionicama*¹⁰⁵. I priznati i nepriznati financijski instrumenti se nalaze pod primjenom MSFI-ja 7. U priznate financijske instrumente su uključeni financijska imovina i financijske obveze koji se nalaze u djelokrugu MSFI-ja 9, a nepriznati financijski instrumenti nisu pod primjenom MSFI-ja 9, ali ipak jesu unutar djelokruga MSFI-ja 7. MSFI 7 određuje

¹⁰³ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

¹⁰⁴ UREDBA KOMISIJE (EZ) 1126/2008 od 3. studenoga 2008. o usvajanju određenih međunarodnih računovodstvenih standarda u skladu s Uredbom (EZ) 1606/2002 Europskog parlamenta i Vijeća, Službeni list EU (2008.)

¹⁰⁵ UREDBA KOMISIJE (EZ) 1126/2008 od 3. studenoga 2008. o usvajanju određenih međunarodnih računovodstvenih standarda u skladu s Uredbom (EZ) 1606/2002 Europskog parlamenta i Vijeća, Službeni list EU (2008.)

da podaci objavljeni od strane subjekata moraju kvalitetno prikazivati financijski položaj subjekta i ukazivati na važnost financijskih instrumenata za njihov financijski položaj. Objavljene informacije i podaci trebaju biti po skupinama financijskih instrumenata. Ti podaci uključuju neke specifične podatke koje je nužno objaviti u slučajevima kao što su: upotreba opcije fer vrijednosti, reklasifikacija, prestanak priznavanja, davanje imovine u zalog i slično. Podaci vezani uz vrstu i veličinu rizika financijskih instrumenata su od posebne važnosti za objavljivanje. Prema MSFI-ju 7 obvezno je objaviti kvalitativne podatke o razini izloženosti svakoj vrsti rizika i načinu na koji se upravlja tim rizicima te kvantitativne podatke o izloženosti svakoj vrsti rizika i to posebno i odvojeno za neke od najvažnijih rizika poput kreditnog rizika, rizika likvidnosti i tržišnog rizika¹⁰⁶. MSFI 7 određuje da poslovni subjekt u tekućem razdoblju mora objaviti informacije koje se tiču rezultata njegovog poslovanja, odnosno informacije o prihodima i rashodima, dobicima i gubicima, prihodima ostvarenim od naknada, gubicima zbog umanjenja vrijednosti i slično. Također, među podatke i informacije koje je potrebno objaviti su uključene informacije o računovodstvenim politikama koje društvo primjenjuje, informacije o računovodstvu zaštite te informacije o fer vrijednosti pojedine kategorije financijske imovine i obveza.

4.2. Primjena MSFI-ja 9 i njegova razlika u odnosu na MRS 39

Krajem 2003. godine izdan je MRS 39 – *Financijski instrumenti: priznavanje i mjerenje*. Nakon što je završila financijska kriza 2008. godine standard je donio određene odredbe koje nisu bile u potpunosti adekvatne. Zbog toga su se našle pod povećalom i trebalo ih je preispitati. Njihovim preispitivanjem nastala je potreba za određenim promjenama što je dovelo da uvođenja novog standarda. Novi standard je nazvan MSFI 9 – *Financijski instrumenti* te je zamijenio postojeći standard MRS 39. U primjeni je od početka 2018. godine, a usmjeren je na klasifikaciju i mjerenje financijskih instrumenata, test umanjenja vrijednosti te računovodstvo zaštite. Njegov je cilj definirati jasna načela izvještavanja o financijskoj imovini i obvezama tako da svi oni koji se služe informacijama u financijskim izvještajima mogu na jednostavan način dobiti uvid u podatke važne za procjenu iznosa, vremena i neizvjesnosti budućih novčanih tokova poslovnog subjekta¹⁰⁷. I u primjeni ovog standarda postoje određene iznimke kod financijskih instrumenata kao što su: udjeli u ovisnim i pridruženim subjektima te zajedničkim pothvatima koji su pod regulacijom i obračunom u

¹⁰⁶ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

¹⁰⁷ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

skladu s nekim drugim standardima, potraživanja i obveze iz okvira najмова koji su pod primjenom MRS 17 – *Najmovi* uz neke izuzetke gdje se primjenjuju zahtjevi iz MSFI-ja 9, potraživanja i obveze poslodavaca vezanih za primanja zaposlenih gdje se koristi MRS 19 – *Primanja zaposlenih*, instrumenti koji su proizašli iz ugovora o osiguranju koji su definirani prema MSFI-ju 4 – *Ugovori o osiguranju*, terminski ugovori vezani uz kupnju ili prodaju subjekta na temelju kojih može doći do poslovnog spajanja koje je pod primjenom MSFI-ja 3 – *Poslovna spajanja* i još poneki¹⁰⁸.

Što se tiče klasifikacije i priznavanja financijske imovine prema MSFI-ju 9, ona se prema tom standardu dijeli na 3 kategorije, a to su:

- financijska imovina po amortiziranom trošku
- financijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit
- financijska imovina po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka¹⁰⁹.

O tome na koji način će se pojedini oblik financijske imovine rasporediti u jednu od navedenih kategorija utječu poslovni model subjekta kojim se koristi u upravljanju financijskom imovinom i obilježja financijske imovine s ugovorenim novčanim tokovima. Poslovni model se ne određuje na temelju odluka rukovodstva vezanih uz financijske instrumente na individualnoj razini, već se određuje na razini rukovođenja skupinama financijske imovine. Nekoliko je različitih poslovnih modela upravljanja financijskom imovinom, a to su:

- a) poslovni model koji ima za cilj držanje financijske imovine kako bi prikupio ugovorene novčane tokove – financijska imovina se drži do roka dospijeca odnosno nema prodaje imovine
- b) poslovni model koji ima za cilj držanje financijske imovine kako bi prikupio ugovorene novčane tokove te zbog prodaje – kako bi u konačnici prodao financijsku imovinu poslovni subjekt redovito kontrolira i upravlja likvidnošću imovine, održava prinos portfelja imovine te usklađuje ročnost imovine i uzajamno povezanih obveza
- c) ostali poslovni modeli koji imaju za cilj držanje financijske imovine zbog obavljanja poslova trgovanja i u skladu s kojima se skupinom financijske imovine upravlja prema fer vrijednosti – u ovakvim modelima dolazi do transakcija kupnje i prodaje financijske imovine,

¹⁰⁸ UREDBA KOMISIJE (EU) 2016/2067 od 22. studenoga 2016. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 1126/2008 o usvajanju određenih međunarodnih računovodstvenih standarda u skladu s Uredbom (EZ) br. 1606/2002 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu Međunarodnog standarda financijskog izvještavanja 9

¹⁰⁹ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

a poslovni subjekt svoj fokus usmjerava na informacije o fer vrijednosti budući da su mu te informacije važne kako bi precizno procijenio uspješnost imovine i donosio kvalitetne poslovne odluke¹¹⁰.

Subjekt nastoji prosuditi koliko je učinkovit poslovni model kojim se služi prilikom upravljanja financijskom imovinom. Promatranjem aktivnosti koje subjekt obavlja kako bi ostvario cilj poslovnog modela, moguće je provesti detaljniju analizu i evaluaciju poslovnog modela. Na temelju više različitih činjenica i prikupljenih dokaza, subjekt ocjenjuje svoj model. U te dokaze se ubrajaju: način na koji se ocjenjuje uspješnost poslovnog modela i financijske imovine unutar okvira modela i kako se o uspješnosti subjekta obavještava njegovo rukovodstvo, rizici koji imaju utjecaj na uspješnost modela i metode putem kojih se njima upravlja te način na koji se rukovodstvu isplaćuju naknade. Prilikom upravljanja istovrsnim financijskim instrumentima poslovni subjekt može koristiti i kombinirati više različitih poslovnih modela¹¹¹.

Kao što je već rečeno, obilježja financijske imovine s ugovorenim novčanim tokovima također utječu na njezinu klasifikaciju u jednu od tri navedene kategorije. MSFI 9 zahtjeva od poslovnih subjekata da evaluiraju svaki svoj financijski instrument i utvrde da li se novčani tokovi od tih instrumenata sastoje samo od otplate glavnice i pripadajućih kamata ili na temelju ugovornog odnosa postoje i neki dodatni elementi koji čine financijski instrument kompleksnijim. Lista s primjerima odredbi ugovora i financijskih instrumenata koji zadovoljavaju ili ne zadovoljavaju uvjet da su ugovoreni novčani tokovi isključivo otplate glavnica i pripadajućih kamata se nalazi u MSFI-ju 9. Ako financijski instrument zadovoljava spomenuti uvjet može se mjeriti po amortiziranom trošku uz primjenu metode efektivne kamatne stope, a ako ne zadovoljava taj uvjet onda se mora mjeriti po principu fer vrijednosti.

S druge pak strane, MSFI 9 klasificira financijske obveze u dvije temeljne kategorije, a to su:

- financijske obveze po amortiziranom trošku
- financijske obveze po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka¹¹².

¹¹⁰ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

¹¹¹ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

¹¹² Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Kod klasifikacije financijskih obveza poslovni subjekt je obavezan cjelokupne financijske obveze svrstati u prvu skupinu, odnosno u obveze čije se naknadno mjerenje obavlja po amortiziranom trošku uz sljedeće izuzetke:

- financijske obveze po fer vrijednosti kroz RDG zajedno s derivativnim instrumentima koji se naknadno mjere po fer vrijednosti
- financijske obveze koje se kreiraju u slučaju da transfer financijske imovine ne zadovoljava uvjete za prestanak priznavanja ili ako je u primjeni pristup daljnjeg sudjelovanja
- ugovore o financijskom jamstvu
- obveze davanja zajma uz primjenu kamatnih stopa koje su manje od tržišnih kamatnih stopa
- nepredviđene iznose koje je kupac priznao unutar okvira poslovnog spajanja koji je pod primjenom MSFI-ja 3¹¹³.

Prije razvrstavanja i klasifikacije pojedinih vrsta financijskih instrumenata (dužnički, vlasnički i derivativni) u kategorije financijske imovine potrebno je objasniti neke temeljne ekonomske pojmove koje većemo uz imovinu i njezino mjerenje. Imovina se početno mjeri po trošku stjecanja, a njega predstavlja fer vrijednost u trenutku kada je imovina nabavljena plus transakcijski troškovi koji su nastali. Takvo početno mjerenje vrijedi za sve kategorije, osim za financijsku imovinu po fer vrijednosti kroz RDG. U transakcijske troškove spadaju troškovi usluga banaka, brokerske provizije, revizijski troškovi i ostali troškovi koji su direktno vezani za kupnju ili prodaju financijske imovine¹¹⁴.

Dvije su opcije naknadnog mjerenja imovine, a to su: mjerenje po amortiziranom trošku ili mjerenje po fer vrijednosti. Prva opcija se koristi kod naknadnog mjerenja financijske imovine po amortiziranom trošku, a druga kod mjerenja preostalih dviju kategorija financijske imovine. Amortizirani trošak predstavlja iznos po kojemu se početno mjeri financijska imovina ili obveza koji je umanjen za otplatu glavnice te koji je uvećan ili umanjen za akumuliranu amortizaciju primjenom metode efektivne kamatne stope, kompletnih razlika između iznosa na početku i iznosa u trenutku dospijeca, a kod financijske imovine je usklađen za sva rezerviranja za potrebe umanjenja vrijednosti¹¹⁵. Kod financijske imovine po amortiziranom trošku nabave za obračun prihoda od kamata se koristi metoda efektivne kamatne stope te se kao takvi priznaju u RDG-u. Promjene u iznosu fer vrijednosti se također

¹¹³ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

¹¹⁴ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

¹¹⁵ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

priznaju u RDG-u kada dođe do prestanka priznavanja ili reklasifikacije sredstva. Fer vrijednost je zapravo iznos koji bi bio ostvaren u slobodnoj transakciji između zainteresiranih strana kada bi se neka imovina prodala ili obveze prenijela na datum mjerenja. Preciznije rečeno, to je vrijednost koja je najbliža trenutnoj stvarnoj vrijednosti. Njezino utvrđivanje i mjerenje detaljnije je pojašnjeno u MSFI-ju 13 – *Mjerenje fer vrijednosti*.

Dužnički instrumenti se mogu klasificirati u svaku od triju kategorija financijske imovine. U financijsku imovinu po amortiziranom trošku će se klasificirati ako subjekt koristi poslovni model prema kojem se imovina drži isključivo zbog prikupljanja ugovorenih novčanih tokova te ako ti tokovi podrazumijevaju samo plaćanje glavnice i kamata (SPPI test – *solely payments of principal and interest*). U financijsku imovinu po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit će se klasificirati ako subjekt koristi drugi poslovni model kojem cilj nije samo držanje imovine radi ostvarenja ugovorenih novčanih tokova već i radi prodaje te financijske imovine. Ugovoreni novčani tokovi također moraju biti samo plaćanje glavnice i kamate. U treću kategoriju, odnosno u financijsku imovinu po fer vrijednosti kroz RDG, dužnički instrumenti će se klasificirati ako subjekt koristi ostale poslovne modele upravljanja financijskom imovinom¹¹⁶.

Vlasnički instrumenti se mogu klasificirati u financijsku imovinu po fer vrijednosti kroz RDG ili u financijsku imovinu po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit, dok se derivativni instrumenti klasificiraju isključivo u kategoriju financijske imovine po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka. Financijska imovina po amortiziranom trošku i dužnički instrumenti koji su klasificirani kao financijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit podliježu testu umanjenja vrijednosti koja se priznaju u RDG-u. Neki od dokaza koji potkrjepljuju činjenicu da je došlo do umanjenja vrijednosti financijske imovine su: zakašnjenja koja nastaju prilikom otplate glavnice duga ili plaćanja kamata, nestanak aktivnog tržišta povoljnog za financijsku imovinu, problemi reorganizacije, predstečaja ili stečaja s kojima se izdavatelj suočava i slično¹¹⁷.

Financijska imovina se prestaje priznavati kada završe ugovorna prava na novčane tokove koji se ostvaruju od te financijske imovine ili u slučaju da dođe do prijenosa financijske imovine od strane subjekta. Kako bi došlo do prestanka priznavanja u situaciji prijenosa financijske imovine moraju se prenijeti ugovorna prava na primitak novčanih tokova koje generira financijska imovina ili zadržati ugovorna prava, ali preuzeti ugovorna obveza kojom

¹¹⁶ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

¹¹⁷ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

se određuje isplata novčanih tokova jednom ili više primatelja unutar okvira ugovora. Kada u potpunosti dođe do prestanka priznavanja financijske imovine, nastaje razlika između knjigovodstvene vrijednosti koja se određuje na datum prestanka priznavanja i primljene naknade te se ta razlika priznaje u RDG-u¹¹⁸.

Prestanak priznavanja financijske obveze ili njenog dijela u bilanci subjekta se događa u trenutku kada dođe do njezinog podmirenja, odnosno kada se ugovorna obveza ispuni, poništi ili jednostavno istekne.

Nova klasifikacija financijske imovine prema MSFI-ju 9 se u mnogočemu razlikuje od one prethodne koju je određivao MRS 39 te je više nego prije usmjerena na upravljanje rizicima. Priznavanje i klasifikacija financijske imovine prema MRS-u 39 je prikazana u sljedećoj tablici XII.

Tablica XII: MRS 39 – Klasifikacija i priznavanje financijske imovine

PODJELA	PRIZNAVANJE
1. Potraživanja, zajmovi i depoziti	Amortizirani trošak nabave
2. Fer vrijednost kroz RDG	Fer vrijednost kroz RDG
3. Raspoloživo za prodaju	Fer vrijednost kroz ostalu sveobuhvatnu dobit
4. Ulaganja koja se drže do dospelja	Amortizirani trošak

Izvor: Izrada autora prema Kopun Group (2019.), *Osnovni elementi MSFI 9 – Financijski instrumenti*, preuzeto s <https://kopun.hr/osnovni-elementi-msfi-9-financijski-instrumenti/>

Kamatni prihodi, dobiti i gubici koji su nastali kao posljedica umanjenja vrijednosti, te dio dobitaka i gubitaka nastalih na temelju tečajnih razlika se u slučaju zajmova i potraživanja priznaju u RDG-u na identičnoj bazi kao i za imovinu priznatu po amortiziranom trošku. Promjene fer vrijednosti imovine su početno priznate u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti i akumuliraju se u kapitalu sve dok ne dođe do prestanka priznavanja ili reklasifikacije sredstva. Kada do toga dođe, promjene se reklasificiraju u račun dobiti i gubitka¹¹⁹.

Uz zajmove i potraživanja i ulaganja u vlasničke instrumente se prema MSFI-ju 9 mogu kategorizirati kao financijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit ili skraćeno FVOCI. Jedan od prinosa ulaganja koji se isplaćuje vlasnicima je dividenda. Ako je

¹¹⁸ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

¹¹⁹ Kopun Group (2019.), *Osnovni elementi MSFI 9 – Financijski instrumenti*, preuzeto s <https://kopun.hr/osnovni-elementi-msfi-9-financijski-instrumenti/>

jasno utvrđeno pravo poduzeća na dividendu, vjerojatnost pritjecanja budućih ekonomskih koristi u društvo te ako se iznos dividendi može izmjeriti s pouzdanjem, onda se one mogu priznati. Priznaju se u RDG-u, a u situaciji da zapravo predstavljaju povrat troška ulaganja uključene su u ostalu sveobuhvatnu dobit. Sve promjene fer vrijednosti koje nastanu su priznate kao dio ostale sveobuhvatne dobiti. Ako se imovina proda ili se umanju njena vrijednost te dođe do prestanka priznavanja, akumulirane promjene fer vrijednosti se nikada ne prenose i ne priznaju u RDG-u.

Što se tiče imovine koja se mjeri po fer vrijednosti kroz RDG, sve promjene fer vrijednosti se priznaju u RDG-u redom nastajanja¹²⁰.

Velika promjena i novost kod novog MSFI-ja 9 u odnosu na prethodni MRS 39 je spomenuti model umanjenja vrijednosti koji se odnosi na potraživanja i financijsku imovinu. Novi standard kod umanjenja vrijednosti propisuje korištenje modela očekivanih kreditnih gubitaka, a isti se razlikuje od modela nastalih kreditnih gubitaka koji je bio u primjeni za vrijeme standarda MRS 39. Postojeći model nastalih kreditnih gubitaka je uvažavao i priznavao gubitke po financijskom instrumentu tek u trenutku kada je nastao i bio priložen adekvatan i dovoljno objektivan dokaz kojim se dokazuje umanjenje vrijednosti financijskog instrumenta. Time je proces priznavanja gubitaka u financijskim izvještajima bio usporen te su se gubici relativno kasno priznavali. Novim modelom očekivanih kreditnih gubitaka nastoji se pripremiti društvo na eventualne financijske poteškoće kako bi kada nastupe nepovoljni uvjeti zadržalo svoju financijsku stabilnost i kreditnu sposobnost. On se temelji na prijevremenoj procjeni mogućih gubitaka od umanjenja vrijednosti financijskih instrumenata te zahtjeva sljedeće:

- definiranje i izračun očekivanog kreditnog gubitka od financijske imovine onda kada je početno stečena
- priznavanje kamatnih prihoda koji su ugovoreni te umanjeni za početni očekivani kreditni gubitak za vrijeme dospijeca instrumenta
- kreiranje rezerviranja za očekivane kreditne gubitke za vrijeme kompletnog roka u kojem dospijeva financijski instrument
- ponavljanje izračuna i procjene očekivanog kreditnog gubitka u svakom periodu
- trenutačno priznavanje efekata koji mogu nastati kao posljedica možebitnih promjena u očekivanjima kreditnih gubitaka¹²¹.

¹²⁰ Kopun Group (2019.), *Osnovni elementi MSFI 9 – Financijski instrumenti*, preuzeto s <https://kopun.hr/osnovni-elementi-msfi-9-financijski-instrumenti/>

Područje primjene takvog modela je široko i obuhvaća imovinu koja se priznaje po amortiziranom trošku ili po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit. Ta primjena uključuje stavke imovine kao što su zajmovi, dužnički vrijednosni papiri, potraživanja od kupaca, potraživanja za najmove, financijske garancije i slične oblike imovine. Postoje tri ključna koraka putem kojih je nužno provesti model umanjenja vrijednosti. Ti su koraci sljedeći:

1. U trenutku kada dođe do izdavanja ili kupnje nekog financijskog instrumenta odmah se priznaje godišnji očekivani kreditni gubitak u računu dobiti i gubitka te se paralelno s time priznaje smanjenje vrijednosti kroz vrijednosno usklađenje. Na taj se način unaprijed očekuju kreditni gubici, a odnosi se na imovinu čiji kreditni rizik nije velik i značajan.
2. Ako nastupi situacija u kojoj dolazi do značajnog povećanja kreditnog rizika bez naznaka njegovog smanjivanja, kompletni očekivani kreditni gubitak do dospijeca financijskog instrumenta će se priznavati kroz račun dobiti i gubitka. Zbog povećanog kreditnog rizika imovine, umanjenje vrijednosti će se provesti za imovinu tijekom cijelog njezinog životnog vijeka trajanja.
3. Dolazi do trenutka kada je kreditni rizik financijske imovine toliko velik da izravno predstavlja smanjenje njezine vrijednosti¹²².

Kroz sve korake potrebno je priznati potraživanja sa značajnom komponentom financiranja, a u slučaju korištenja pojednostavljenog modela koji se sastoji samo od drugog i trećeg koraka, trebaju se priznavati potraživanja bez značajne komponente financiranja i potraživanja na temelju najma. Za vrijeme primjene prethodnog MRS-a 39 u nijednom koraku se nije obavljala nikakva računovodstvena evidencija od strane banke, neke druge financijske institucije ili pak samog poslovnog subjekta.

Prema MSFI-ju 9 poduzećima je dozvoljena kreacija svojevrzne “*matrice umanjenja vrijednosti*” kako bi lakše i bolje izračunali očekivane kreditne gubitke ako su usklađene s temeljnim načelima za mjerenje očekivanih kreditnih gubitaka. Takva matrica se može koristiti kod potraživanja od kupaca, a njezina osnova su povijesne procjene i stope koje pokazuju razinu neispunjenja obveza od strane poslovnih partnera za vrijeme očekivanog vijeka trajanja potraživanja od kupaca. Matrica koju čine takve stope izračunate na temelju povijesnih analiza i podataka je podložna učinku budućih promjena. To znači da se iznosi u

¹²¹ Kopun Group (2019.), *Osnovni elementi MSFI 9 – Financijski instrumenti*, preuzeto s <https://kopun.hr/osnovni-elementi-msfi-9-financijski-instrumenti/>

¹²² Kopun Group (2019.), *Osnovni elementi MSFI 9 – Financijski instrumenti*, preuzeto s <https://kopun.hr/osnovni-elementi-msfi-9-financijski-instrumenti/>

matrici mogu mijenjati, odnosno poduzeće ih može prilagođavati i ispravljati ovisno o informacijama budućih razdoblja kojima raspolaže¹²³.

MSFI 9 obuhvaća i financijske obveze koje se klasificiraju na već spomenuti način, ali kada se uzmu u obzir knjiženja te priznavanje i evidentiranje financijskih obveza onda se dolazi do zaključka da nema izmjena u odnosu na prethodni MRS 39. Novi je standard jednostavniji nego što je bio MRS 39 te se lakše provodi klasifikacija financijskih instrumenata koja prvenstveno ovisi o poslovnom modelu koji društvo primjenjuje. Financijski instrumenti su uređeni na temelju načela, a ne na temelju složenih i kompliciranih pravila koje je propisivao MRS 39.

4.3. Učinci primjene MSFI-ja 9 na primjeru portfelja financijske imovine društva za osiguranje Generali osiguranje d.d.

Jedna od značajnijih stavki u financijskim izvještajima društava za osiguranje je bilančna stavka ulaganja koja predstavlja svojevrsan ulagateljski portfelj društava za osiguranje¹²⁴. Kada se govori o portfelju društva zapravo se govori o skupu financijske imovine ili financijskih sredstava. Njega čine različiti tipovi vrijednosnih papira, od dionica pa do obveznica, zatim novac, zlato i ostala sredstva. Ono čemu vlasnici određenog portfelja teže je njegova što bolja diversifikacija kako bi lakše kontrolirali i upravljali rizikom kojem su izloženi. Društva za osiguranje djeluju kao institucionalni investitori budući da prikupljaju novčane uštede drugih te ih plasiraju putem ulagateljskih aktivnosti na kolektivnu korist. Takvim zakonski dozvoljenim oblicima ulaganja nastaje već spomenuta financijska imovina društva. Bilančna stavka ulaganja se kod društva za osiguranje sastoji od nekoliko podskupina ulaganja koje se vrednuju prema odgovarajućim MRS-ovima i MSFI-jima. MRS 39 – *Financijski instrumenti: priznavanje i mjerenje* određuje strukturu bilance društva za osiguranje na način da financijsku imovinu klasificira u četiri već navedene skupine financijske imovine:

¹²³ Kopun Group (2019.), *Osnovni elementi MSFI 9 – Financijski instrumenti*, preuzeto s <https://kopun.hr/osnovni-elementi-msfi-9-financijski-instrumenti/>

¹²⁴ Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

1. Po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka – u vremenski kratkom roku ima namjenu prodaje ili trgovanja
2. Ulaganja koja se drže do dospijeca – obilježava ih fiksni iznos plaćanja i dospijeca te se njima ne trguje
3. Potraživanja, zajmovi i depoziti – društvo ju je kreiralo te nije u kotaciji na tržištu
4. Raspoloživa za prodaju – imovina koja nije klasificirana u nijednu drugu kategoriju financijske imovine te postoji mogućnost njene prodaje bez obzira želi li to njezin vlasnik ili ne, odnosno prodaja joj je sporedna aktivnost.

MRS 39 je kao što je spomenuto ranije zamijenjen novim MSFI-jem 9, ali su društva za osiguranje izuzeta od njegove primjene te i dalje koriste MRS 39 u priznavanju i mjerenju svojih financijskih instrumenata. Takvo izuzeće će potrajati do početka naredne 2023. godine kada s primjenom kreće doneseni MSFI 17 – *Ugovori o osiguranju*. MSFI 9 će imati širok utjecaj na način na koji osiguravatelji obračunavaju financijske instrumente. Novi model umanjenja vrijednosti prema MSFI 9 temelji se na očekivanim kreditnim gubicima i značajno se razlikuje od MRS-a 39 koji je propisivao model nastalih gubitaka. Sva financijska imovina u okviru modela umanjenja općenito će imati ispravak vrijednosti¹²⁵. Prema novom modelu osiguravatelji će vjerojatno imati veće i promjenjivije rezervacije za gubitke od umanjenja vrijednosti. MSFI 9 dodaje značajne nove zahtjeve za objavljivanje financijskih instrumenata, posebno u vezi s kreditnim rizikom i računovodstvom zaštite. Društva za osiguranje će imati izbor odmah primijeniti novi opći model računovodstva zaštite prema MSFI-ju 9 ili odgoditi njegovu primjenu i nastaviti sa zahtjevima zaštite MRS-a 39. Neki od njih će razmatrati postoji li prilika da prošire svoju upotrebu računovodstva zaštite kako bi bolje odražavali rezultate aktivnosti upravljanja rizicima s obzirom na nove računovodstvene zahtjeve za financijske instrumente i ugovore o osiguranju. MSFI 9 općenito ne zahtijeva od društva prepravljanje usporednih informacija jednom kada se započne s njegovom primjenom i ne dopušta prepravak za financijske instrumente kojima je prestalo priznavanje prije datuma početne primjene¹²⁶. Budući da se usporedne informacije za ugovore o osiguranju trebaju preračunati prema MSFI-ju 17, postoji mogućnost nastanka određenih računovodstvenih neusklađenosti. Odbor za međunarodne računovodstvene standarde je iznio nove prijedloge vezane uz financijsku imovinu kako bi se ublažili izazovi povezani s ovim različitim tranzicijskim zahtjevima. Društva za osiguranje koja prezentiraju usporedne informacije za

¹²⁵ KPMG International, *IFRS 9 for insurers – Are you good to go?*, preuzeto s <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2021/09/insurers-ifs9-implementation-goodtogo.html>

¹²⁶ KPMG International, *IFRS 9 for insurers – Are you good to go?*, preuzeto s <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2021/09/insurers-ifs9-implementation-goodtogo.html>

financijske instrumente morati će provesti detaljne vlastite analize kako bi utvrdili koji pristup najbolje funkcionira za njih i njihove dioničare vodeći se pritom vlastitim činjenicama i okolnostima. Društva često uzimaju u obzir učestalost, volumen i vrijeme prodaje financijske imovine u prethodnim razdobljima, razloge za te prodaje i svoja očekivanja o budućim prodajnim aktivnostima prilikom procjene svog poslovnog modela. Međutim, informacije o prošlim i očekivanim budućim prodajnim aktivnostima se ne razmatraju izolirano, već kao dio holističke procjene o tome kako je ostvaren cilj društva o upravljanju financijskim sredstvima i kako se ostvaruju novčani tokovi. Poslovni model se utvrđuje na razini koja odražava način na koji se upravlja financijskom imovinom kako bi se ostvario određeni poslovni cilj. Prema MRS-u 39, društva za osiguranje razmatraju poslovni model upravljanja financijskom imovinom na ograničeniji način i utjecaj procjene može biti drugačiji¹²⁷.

Pojam sekuritizacije se odnosi na pretvorbu nisko likvidnih odnosno utrživih potraživanja u relativno lako utržive dužničke instrumente koji se jednostavno mogu plasirati na tržištu kapitala. Aranžmani sekuritizacije obično uključuju prijenos financijske imovine ili prava na prikupljanje svojih novčanih tokova između različitih subjekata. Osiguravatelj može prenijeti financijsku imovinu na treću stranu i istodobno pristati na njezin otkup u budućnosti. Jesu li te transakcije rezultirale prestankom priznavanja financijske imovine ovisi o pojedinim činjenicama i okolnostima. Sekuritizacije obično uključuju zajmove i ostala potraživanja. Prema MRS-u 39 mnogi zajmovi i potraživanja se općenito mjere po amortiziranom trošku. Ipak, financijska imovina koju društvo za osiguranje namjerava prodati odmah ili u bliskoj budućnosti se klasificira kao imovina namijenjena trgovanju¹²⁸.

Slijedi istraživanje učinaka primjene MSFI-ja 9 na konkretnom primjeru portfelja financijske imovine društva za osiguranje Generali osiguranje d.d.

4.3.1. Portfelj financijske imovine Generali osiguranje d.d.

Generali osiguranje d.d. upisano je u sudski registar Trgovačkog suda u Zagrebu. Djelujući kao dioničko društvo obavlja sve važne poslovne djelatnosti iz svijeta osiguranja, a one podrazumijevaju: poslovno sklapanje svih ugovora o osiguranju za sve vrste osiguranja koje čine skupinu životnih osiguranja, poslovno sklapanje velikog broja vrsta osiguranja iz skupine neživotnih osiguranja te sklapanje velikog broja poslova koji su u neposrednoj ili

¹²⁷ KPMG International, *IFRS 9 for insurers – Are you good to go?*, preuzeto s <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2021/09/insurers-ifs9-implementation-goodtogo.html>

¹²⁸ KPMG International, *IFRS 9 for insurers – Are you good to go?*, preuzeto s <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2021/09/insurers-ifs9-implementation-goodtogo.html>

posrednoj vezi s poslovima osiguranja. Član je Generali Group, jedne od vodećih svjetskih grupacija na tržištu osiguranja koja je osnovana u Trstu još u 19. stoljeću, točnije 1831. godine, te koja pruža usluge osiguranja milijunima različitih korisnika u više od 50 zemalja diljem svijeta¹²⁹.

Tijekom 2020. godine svijet je pogodila pandemija bolesti Covid-19, a Republiku Hrvatsku uz sve to i razorni potresi koji su zajedno negativno utjecali na industriju osiguranja. Premije osiguranja su zabilježile pad od nekoliko postotnih poena, ali je društvo unatoč svemu tome uspjelo osigurati kontinuitet poslovanja, zaštititi svoje zaposlenike i klijente te osigurati normalno funkcioniranje svih svojih distribucijskih kanala u uvjetima ograničenog kretanja. Čak su se dogodile i dvije akvizicije tijekom 2020. godine, odnosno društvo je preuzelo osiguravajuća društva Izvor osiguranja d.d. i Generali Zavarovalnice d.d.¹³⁰. Sljedeće godine sektor osiguranja se počeo oporavljati te su ostvarene premije osiguranja društva ponovno narasle. Utjecaj pandemije je još uvijek bio donekle prisutan, ali usporedno s time su i neki novi izazovi poput priprema za uvođenje eura te priprema za uvođenje novih standarda, MSFI-ja 17 i MSFI-ja 9, obilježili 2021. godinu u sektoru osiguranja. Generali osiguranje d.d. gradi svoje poslovanje na jakim i čvrstim financijskim temeljima uz neprestani fokus na zadržavanju i očuvanju jake pozicije solventnosti, imovine i kapitala te adekvatnih razina pričuva. Prilikom obavljanja svojih poslovnih aktivnosti društvo je izloženo raznovrsnim financijskim rizicima poput valutnog rizika, kreditnog rizika, rizika likvidnosti i tržišnog rizika. U organizaciji društva postoji odjel koji upravlja rizicima prema formalnom programu. Prilikom ulaganja svojih sredstava Generali osiguranje d.d. koristi nisko rizičnu investicijsku politiku. Većinu ulaganja društva čine instrumenti s fiksnim prinosom poput državnih i korporativnih obveznica te oročenih depozita kod kreditnih institucija. Manji dio portfelja čine udjeli u investicijskim fondovima, dionice uvrštene na tržištu koje je uređeno i zajmovi¹³¹. Gledajući smjer budućeg razvoja društva, neki od glavnih ciljeva koje si je društvo odredilo su: implementacija MSFI-ja 17 i MSFI-ja 9, uvođenje eura, očuvanje i dodatan rast preuzetih portfelja, profitabilan rast, kontinuirano jačanje pozicije na tržištu, jačanje digitalnih kapaciteta ulaganjem u nove tehnologije, efikasno zadovoljavanje klijenata i njihovih potreba jačanjem međusobnog odnosa. Izmjenama i dopunama postojećeg MSFI-ja 4 – Ugovori o osiguranju društvima je omogućeno izuzeće od primjene MSFI-ja 9 i nastavak

¹²⁹ Generali osiguranje d.d., *Generali u Hrvatskoj*, preuzeto s <https://www.generali.hr/generali-u-hrvatskoj>

¹³⁰ Generali osiguranje d.d. (2020.), *Godišnji izvještaj i financijski izvještaji na dan 31. prosinca 2020. godine zajedno s izvješćem neovisnog revizora* (e-publikacija), preuzeto s <https://www.generali.hr/izvjesca>

¹³¹ Generali osiguranje d.d. (2021.), *Godišnji izvještaj i financijski izvještaji na 31. prosinca 2021. godine zajedno s izvješćem neovisnog revizora* (e-publikacija), preuzeto s <https://www.generali.hr/izvjesca>

primjene MRS-a 39 ako zadovolje pojedine uvjete, a to je da: prethodno nisu upotrebljavali nikakav oblik ili verziju MSFI-ja 9 te da su njihove poslovne djelatnosti prvenstveno povezane s poslovima osiguranja na datum financijskih izvještaja¹³². Generali osiguranje d.d. je zadovoljilo uvjete za privremeno izuzeće od primjene novog standarda MSFI-ja 9, te ga namjerava početi primjenjivati zajedno s novim standardom za ugovore o osiguranju (MSFI 17) počevši od 2023. godine. Stoga ti standardi nisu bili korišteni u pripremi financijskih izvještaja za 2021. godinu.

Prilikom početnog priznavanja financijske imovine dolazi do njezine klasifikacije od strane Uprave društva Generali osiguranje d.d. u jednu od četiri navedene kategorije. O tome u koju kategoriju će se pojedini oblik financijske imovine svrstati ovisi razlog zbog kojeg je ta imovina stečena. Kada se pogleda financijska imovina u bilanci društva Generali osiguranje d.d. može se uočiti da najmanji dio otpada na ulaganja koja se drže do dospijeca. Riječ je o nederivativnoj financijskoj imovini što znači da njezina vrijednost ne ovisi o vrijednosti neke druge imovine, odnosno ne reagira na promjene kamatnih stopa, cijene robe, tečaja stranih valuta i slično. Tu spadaju dužničke vrijednosnice koje imaju fiksna plaćanja i fiksni rok dospijeca te se njima ne trguje. Naknadno vrednovanje ovog oblika imovine se obavlja po amortiziranom trošku primjenom metode efektivne kamatne stope, a umanjenom za ispravak vrijednosti. Izračun amortiziranog troška obuhvaća premiju ili diskont koji se javljaju prilikom kupnje dužničkog vrijednosnog papira te troškove naknade koji čine efektivnu kamatnu stopu. Financijska imovina raspoloživa za prodaju čini daleko najveći dio portfelja financijske imovine društva. Također je riječ o nederivativnoj imovini, a iskazuje se po fer vrijednosti. U situacijama kada dolazi do promjene fer vrijednosti takve imovine koja je izražena u stranoj valuti formiraju se tečajne razlike. Njih društvo priznaje u RDG-u, dok se ostale promjene knjigovodstvene vrijednosti priznaju u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti¹³³. U ostalu sveobuhvatnu dobit se također priznaju promjene u fer vrijednosti ostale financijske imovine raspoložive za prodaju koja je izražena u lokalnoj valuti. Sve promjene fer vrijednosti priznate u kapitalu se prenose u RDG u trenutku prodaje ili umanjenja vrijednosti financijske imovine raspoložive za prodaju. U RDG-u su također iskazane kamate na financijsku imovinu raspoloživu za prodaju.

Financijska imovina po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka uključuje financijsku imovinu kojom se trguje u kratkom roku (derivativna financijska imovina) te financijsku

¹³² Generali osiguranje d.d. (2021.), *Godišnji izvještaj i financijski izvještaji na 31. prosinca 2021. godine zajedno s izvješćem neovisnog revizora* (e-publikacija), preuzeto s <https://www.generali.hr/izvjescia>

¹³³ Generali osiguranje d.d. (2021.), *Godišnji izvještaj i financijski izvještaji na 31. prosinca 2021. godine zajedno s izvješćem neovisnog revizora* (e-publikacija), preuzeto s <https://www.generali.hr/izvjescia>

imovinu koju je društvo početno klasificiralo po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka. Početno se priznaje po fer vrijednosti, ali bez transakcijskih troškova koji se priznaju u RDG-u. Promjene u fer vrijednosti te imovine rezultiraju dobitima i gubicima koji su iskazani u računu dobiti i gubitka. Ulaganja za račun i rizik vlasnika polica životnog osiguranja (*unit-linked* proizvodi) su također sastavni dio financijske imovine po fer vrijednosti kroz RDG. Posljednju stavku portfelja financijske imovine društva Generali osiguranje d.d. čini još jedna nederivativna financijska imovina, a riječ je o depozitima, zajmovima i potraživanjima. Oni se početno iskazuju po fer vrijednosti, dok se naknadno mjere po amortiziranom trošku. Za stavku potraživanja od osiguranika provodi se test umanjenja vrijednosti, a eventualni nastali gubici se priznaju u računu dobiti i gubitka¹³⁴.

Generali osiguranje d.d. u skladu s MRS-om 39 primjenjuje model nastalih kreditnih gubitaka. Ispravak vrijednosti dužničke financijske imovine se obavlja tek onda kada se prikupi dovoljno objektivnih dokaza koji upućuju na umanjenje vrijednosti financijske imovine. Ako kod financijske imovine raspoložive za prodaju postoji dokaz o njezinom umanjenju, onda se gubitak priznat u kapitalu na temelju smanjenja njezine fer vrijednosti transferira iz kapitala u RDG i onda kada nije došlo do prestanka priznavanja imovine. Ako se kasnije dogodi povećanje fer vrijednosti dužničkog instrumenta koji je klasificiran kao imovina raspoloživa za prodaju, a to povećanje je posljedica događaja koji se dogodio poslije priznavanja gubitka od umanjenja vrijednosti u RDG, onda će se taj gubitak ukinuti kroz račun dobiti i gubitka. U slučaju povećanja fer vrijednosti vlasničkih instrumenata, ne dolazi do ukidanja gubitaka od umanjenja priznatih u RDG-u.

Umanjenje vrijednosti koje je nastalo na temelju objektivnih dokaza za financijsku imovinu koja se vodi po amortiziranom trošku se izračunava kao razlika između knjigovodstvenog iznosa imovine i sadašnje vrijednosti očekivanih budućih novčanih tokova bez budućih očekivanih gubitaka. Korištenjem originalne efektivne kamatne stope diskontira se sadašnja vrijednost očekivanih budućih novčanih tokova. Gubitak nastao temeljem ispravka vrijednosti koji umanjuje knjigovodstveni iznos imovine se priznaje u računu dobiti i gubitka.

U tablici XIII prikazana je bilanca društva Generali osiguranje d.d. na 31.12.2021. te usporedno s time i na 31.12.2020. godine.

¹³⁴ Generali osiguranje d.d. (2021.), *Godišnji izvještaj i financijski izvještaji na 31. prosinca 2021. godine zajedno s izvješćem neovisnog revizora* (e-publikacija), preuzeto s <https://www.generali.hr/izvjescia>

Tablica XIII: Bilanca društva Generali osiguranje d.d.

NAZIV POZICIJE	31.12.2021. (u tisućama kn)	31.12.2020. (u tisućama kn)
Oprema	12.563	8.284
Imovina s pravom korištenja	29.879	17.063
Nematerijalna imovina		
- Odgođeni troškovi pribave	308.995	241.050
- Ostala nematerijalna imovina	75.222	77.219
Ulaganja koja se drže do dospijeca	1.453	1.473
Financijska imovina raspoloživa za prodaju	2.073.346	2.081.912
Financijska imovina po fer vrijednosti kroz RDG	424.248	278.165
Zajmovi i potraživanja	10.833	34.956
Odgođena porezna imovina	2.157	949
Udio reosiguranja u pričuvama za ugovore o osiguranju	448.396	393.801
Potraživanja iz ugovora o osiguranju i ostala potraživanja	371.119	209.082
Novac i novčani ekvivalenti	37.709	66.240
UKUPNO IMOVINA	3.795.920	3.410.194
Dionički kapital	81.000	81.000
Rezerva fer vrijednosti	103.856	143.839
Rezerve	154.197	152.898
Zadržana dobit	74.622	67.784
UKUPNO KAPITAL	413.675	445.521
Pričuve za ugovore o osiguranju	2.740.182	2.527.991
Obveze iz ugovora o osiguranju, ostale obveze i odgođeni prihodi	588.092	387.818
Tekuća porezna obveza	-	-
Odgođena porezna obveza	23.356	31.627
Obveze po imovini s pravom korištenja	30.615	17.237
UKUPNO OBVEZE	3.382.245	2.964.673
UKUPNO KAPITAL I OBVEZE	3.795.920	3.410.194

Izvor: Izrada autora prema Generali osiguranje d.d. (2021.), *Godišnji izvještaj i financijski izvještaji na 31. prosinca 2021. godine zajedno s izvješćem neovisnog revizora* (e-publikacija)

Ulaganja u *unit-linked* proizvode, odnosno za račun i rizik vlasnika polica životnog osiguranja, čine cjelokupan iznos financijske imovine po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka na datum bilance.

4.3.2. Potencijalni učinci primjene MSFI-ja 9 na portfelj financijske imovine Generali osiguranje d.d.

Jednom kada s primjenom krene MSFI 9, klasifikacija financijske imovine u izvještaju o financijskom položaju društva za osiguranje će biti znatno drugačija. Stavka koja će po svom nazivu ostati ista kao što je bila i prema MRS-u 39 je financijska imovina po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka. Spomenuti poslovni model društva za osiguranje za upravljanje financijskom imovinom je jedan od dvaju elemenata koji utječe na klasifikaciju financijske imovine u jednu od triju kategorija koje propisuje MSFI 9. Drugi element su novčani tokovi koji se ostvaruju od te financijske imovine. Utvrđeno je kako dužničke vrijednosnice (državne i korporativne obveznice) prevladavaju u ulagateljskom portfelju društva Generali osiguranje d.d. Državne obveznice za društvo predstavljaju dugoročnu investiciju koja im daje pravo na povrat posuđenih sredstava u potpunosti u budućnosti zajedno s pripadajućim kamatama. Daleko najveći dio financijske imovine raspoložive za prodaju i čine državne obveznice budući da je riječ o dugotrajnoj imovini. Nisko rizičnom investicijskom politikom prikupljaju se ugovoreni novčani tokovi. Financijska imovina po amortiziranom trošku podrazumijeva korištenje poslovnog modela čiji je cilj naplata ugovorenih novčanih tokova koji se ostvaruju držanjem financijske imovine do dospeljeća. Ostvareni novčani tokovi su jedino otplate glavnice i kamata na nepodmirenu glavicu. Ulaganja koja se drže do dospeljeća iz MRS-a 39 bi se mogla po svojim karakteristikama klasificirati u financijsku imovinu po amortiziranom trošku iz MSFI-ja 9. Za financijsku imovinu raspoloživu za prodaju je rečeno kako joj je prodaja sporedna aktivnost, ali da ju je moguće prodati bez obzira na namjeru i želju njezinog vlasnika. Budući da se sastoji pretežito od državnih obveznica čiji je rok dospeljeća i preko deset godina, mala je vjerojatnost da se tom financijskom imovinom namjerava trgovati ili da je namijenjena prodaji. Stoga, ju je također moguće klasificirati kao financijsku imovinu po amortiziranom trošku prema MSFI-ju 9. Međutim, rečeno je da se promjene fer vrijednosti financijske imovine raspoložive za prodaju priznaju u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti te da se u trenutku prodaje imovine ili umanjenja njezine vrijednosti prenose u RDG. Taj prijenos akumuliranih dobitaka i gubitaka od promjena fer vrijednosti iz ostale sveobuhvatne dobiti u RDG je jedna od glavnih karakteristika financijske imovine po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit kakvu propisuje MSFI-9. Dakle, društvo bi ako ipak namjerava u nekom trenutku prodati svoju financijsku imovinu tu istu moralo iskazati u kategoriji financijske imovine po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit budući da ona podrazumijeva korištenje poslovnog modela koji ima za cilj prikupljanje ugovorenih novčanih tokova i prodaju financijske imovine.

Rizičniji oblik financijske imovine su udjeli u otvorenim investicijskim fondovima koji nastaju na temelju *unit-linked* polica osiguranja gdje svaka uplata premije od strane klijenta predstavlja svojevrsnu kupnju udjela u fondu. Osiguratelj se obvezuje klijentu isplatiti određenu novčanu svotu ako nastupi osigurani slučaj, dok osoba koja je ugovorila osiguranje preuzima rizik ulaganja budući da vrijednost fonda može rasti ili padati. Iznos koji će društvo za osiguranje isplatiti klijentu u slučaju nastanka osiguranog slučaja može biti unaprijed dogovoren ili se može izračunati po određenim mjerilima u skladu s tržišnom vrijednošću udjela u fondu u trenutku nastanka osiguranog slučaja¹³⁵. Prema MSFI-ju 9 tu imovinu bi trebalo nastaviti prikazivati kao financijsku imovinu po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka. Zajmovi i potraživanja se prema MRS-u 39 naknadno mjere po amortiziranom trošku. Tom imovinom se aktivno ne trguje već služi za prikupljanje ugovorenih novčanih tokova. Prema tim osobinama, u slučaju primjene MSFI-ja 9, zajmove i potraživanja bi društvo trebalo klasificirati kao financijsku imovinu po amortiziranom trošku.

Tablica XIV: Financijska imovina društva Generali osiguranje d.d. prema kategorijama

31.12.2021. (u tisućama kn)	Ulaganja koja se drže do dospijeca	Financijska imovina raspoloživa za prodaju	Financijska imovina po fer vrijednosti kroz RDG	Zajmovi i potraživanja	Ukupno
Kotirane dužničke vrijednosnice	-	1.235	-	-	1.235
Državne obveznice	1.453	1.882.979	-	-	1.884.432
Korporativne Obveznice	-	166.985	-	-	166.985
Dužničke vrijednosnice – fiksna stopa	1.453	2.049.964	-	-	2.051.417
Otvoreni investicijski fondovi	-	22.147	424.248	-	446.395
Depoziti	-	-	-	-	-
Zajmovi	-	-	-	10.833	10.833
Depoziti, zajmovi i potraživanja	-	-	-	10.833	10.833
Ukupno	1.453	2.073.346	424.248	10.833	2.509.880

Izvor: Izrada autora prema Generali osiguranje d.d. (2021.), *Godišnji izvještaj i financijski izvještaji na 31. prosinca 2021. godine zajedno s izvješćem neovisnog revizora* (e-publikacija)

¹³⁵ Novac za sutra.hr, *Koja je razlika između tradicionalnog i unit-linked životnog osiguranja?*, preuzeto s <https://www.novaczasutra.hr/Article/koja-je-razlika-između-tradicionalnog-i-unit-linked-zivotnog-osiguranja/2125>

Ako društvo posjeduje neke vlasničke instrumente koji se ne drže radi trgovanja, prema MSFI-ju 9 ih može klasificirati po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit. Otvoreni investicijski fondovi društva gdje se ubrajaju i ulaganja u *unit-linked* proizvode su financijska imovina kojom se ne trguje te zbog svoje posebne prirode mogu zadovoljavati definiciju vlasničkog instrumenta. Međutim, udjeli u investicijskim fondovima se ipak uvijek moraju mjeriti po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka kao i svi derivativni financijski instrumenti za koje ne postoje druge opcije klasifikacije. Društvo koristi određenu hijerarhiju koja je utemeljena na razinama, a putem koje utvrđuje fer vrijednost pri početnom mjerenju financijske imovine. Kada se prema MSFI-ju 9 početno po fer vrijednosti priznaje financijska imovina najčešće je ona jednaka transakcijskoj cijeni, ali to nije uvijek slučaj pa nastaje dobitak ili gubitak na dan početnog priznavanja koji je potrebno računovodstveno evidentirati. Ako se izračunata fer vrijednost temelji na “razini 1” (financijska imovina po neusklađenim kotiranim cijenama na aktivnom tržištu za istu imovinu) onda se razlika jednokratno obračunava na teret dobiti ili gubitka, a u ostalim situacijama se razgraničava nastala razlika do kraja životnog vijeka financijskog instrumenta¹³⁶. Društvo Generali osiguranje d.d. će trebati kod umanjenja vrijednosti svoje financijske imovine zamijeniti dosad korišteni model nastalih kreditnih gubitaka s novim modelom očekivanih kreditnih gubitaka. Budući da su državne obveznice, koje imaju dugoročni rok dospijeca, glavna sastavnica njihovog portfelja društvo će trebati formirati rezerviranja za očekivane kreditne gubitke na dugi vremenski period. Ono što zadnjih godina karakterizira državne obveznice su negativne kamatne stope što čini ovaj instrument neisplativim. Mnoge europske zemlje koje su članice Eurozone su ostvarile negativne prinose na svoje državne obveznice. Hrvatska se ipak, iako još uvijek nije u Eurozoni, može pohvaliti pozitivnim prinosom na desetogodišnje obveznice¹³⁷. Međutim, i Hrvatsku zahvaća trend pada prinosa od državnih obveznica, a trenutačna situacija na tržištu u kojem je prisutna sve veća razina inflacije niti malo ne ide u susret povećanju isplativosti državnih obveznica. U RDG-u društva za financijske instrumente na početku se priznaje 12-mjesečni očekivani kreditni gubitak te se priznaje smanjenje vrijednosti. On se referira na imovinu koja nema značajan kreditni rizik, a upravo su državne obveznice takva imovina. Ako se kreditni rizik financijske imovine poveća, cijeli će se očekivani kreditni gubitak do dospijeca imovine priznati u RDG-u i napraviti vrijednosno usklađenje. Kreditni rizik ovakve imovine izdane od strane države je minimalan i ne očekuje se njegovo povećanje.

¹³⁶ Deloitte – *MSFI 9 otvorena pitanja*, preuzeto s <https://www2.deloitte.com/hr/hr/pages/audit/articles/msfi-9-otvorena-pitanja.html>

¹³⁷ KamatneStope.com (2021.), *Obveznice – glavne karakteristike dužničkog vrijednosnog papira*, preuzeto s <https://kamatnestope.com/obveznice/>

5. ZAKLJUČAK

Društva za osiguranje su financijske institucije koje obavljaju djelatnost osiguranja, a kojima je cilj zaštita pojedinca ili poslovnog subjekta od ekonomski nepovoljnih učinaka koji će nastati ostvarenjem osiguranog slučaja.

Djelatnost koju obavljaju društva za osiguranje je vrlo regulirana, a glavni koncept te djelatnosti počiva na uzajamnom odnosu između osiguranika i osiguravatelja koji nastupa onoga trenutka kada te dvije strane sklope ugovor o osiguranju uz plaćanje određene premije. Osnovni preduvjet zbog kojeg uopće i dolazi do sklapanja ugovora o osiguranju je postojanje rizika nastanka štete koja će pojedincu ili poslovnom subjektu stvoriti gubitke. U Republici Hrvatskoj djelatnost osiguranja je regulirana Zakonom o osiguranju, a računovodstvo i financijsko izvještavanje Zakonom o računovodstvu koji društva za osiguranje klasificira kao velike poduzetnike i subjekte od javnog interesa. To znači da su obvezni primjenjivati Međunarodne standarde financijskog izvještavanja. Institucija koja u Republici Hrvatskoj provodi nadzor nad tržištem osiguranja je HANFA. HANFA propisuje oblik i sadržaj svih financijskih izvještaja društava za osiguranje te obavlja funkcije kojima nastoji održati i postići što veću stabilnost i sigurnost tržišta osiguranja.

S početkom 2016. godine s primjenom u Europskoj uniji kreće novi zakonodavni i regulatorni okvir pod nazivom Solventnost II s ciljem kvalitetnijeg upravljanja rizicima, većoj transparentnosti, a posebno većoj razini zaštite osiguranika. On se temelji na tri stupa. Prvi stup čine kvantitativne mjere koje se odnose solventnost poslovanja društva i njegov kapital, drugi stup se odnosi na upravljanje rizicima koje društvo prenosi na sebe kod sklapanja poslova osiguranja, a treći stup naglašava važnost transparentnih informacija koje će biti od velike pomoći svim zainteresiranim stranama.

Od 1.1.2018. godine na snazi je novi MSFI 9 – *Financijski instrumenti* koji je zamijenio postojeći MRS 39 – *Financijski instrumenti: priznavanje i mjerenje*. Njegovim uvođenjem došlo je do promjene klasifikacije financijske imovine. Dotadašnji MRS 39 je financijsku imovinu klasificirao na: financijsku imovinu po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka, ulaganja koja se drže do dospelosti, zajmove i potraživanja te financijsku imovinu raspoloživu za prodaju. Nova klasifikacija ovisi o poslovnom modelu subjekta kojeg koristi pri upravljanju financijskom imovinom te o obilježjima financijske imovine s ugovornim novčanim tokovima. Prema novoj klasifikaciji financijska imovina se dijeli na: financijsku

imovinu po amortiziranom trošku, financijsku imovinu po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit i na financijsku imovinu po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka. Važna novina koju MSFI 9 uvodi u odnosu na MRS 39 tiče se modela umanjenja vrijednosti. MRS 39 je propisivao korištenje modela nastalih kreditnih gubitaka, a on se temeljio na priznavanju gubitaka od umanjenja vrijednosti financijskog instrumenta tek onda kada je nabavljen zadovoljavajući dokaz o stvarnom umanjenju. MSFI 9 je to promijenio i uveo model očekivanih kreditnih gubitaka kojim se želi unaprijed pripremiti društva na potencijalno umanjenje vrijednosti njihovih financijskih instrumenata. On se temelji na tome da društva pri početnom stjecanju financijske imovine kreiraju unaprijed rezervacije za eventualne gubitke od umanjenja vrijednosti kako bi zadržali svoju financijsku stabilnost ako do tog umanjenja stvarno i dođe.

Društva za osiguranje su i nakon uvođenja MSFI-ja 9 nastavila s primjenom MRS-a 39 budući da su još uvijek izuzeta od njegove primjene. Tako će biti sve do početka 2023. godine kada će se početi primjenjivati zajedno s novim MSFI-em 17 – *Ugovori o osiguranju* koji će zamijeniti sadašnji MSFI 4. Na primjeru portfelja financijske imovine društva za osiguranje Generali d.d. zaključeno je kako društvo koristi nisko rizičnu investicijsku politiku te kako u portfelju dominiraju državne obveznice. Dane su predodžbe i zaključci o tome na koji bi način društvo u budućnosti trebalo klasificirati svoju financijsku imovinu jednom kada se krene primjenjivati MSFI 9. Sve promjene koje je novi standard uveo donesene su s ciljem da korisnici financijskih izvještaja dođu do bitnih informacija za procjenu iznosa, vremena i neizvjesnosti budućih novčanih tokova koje će ostvariti poslovni subjekt.

POPIS LITERATURE

1. Andrijašević, S. i Petranović, V. (1999.), *Ekonomika osiguranja*, Zagreb: Alfa
2. Deloitte – IAS Plus, *International Accounting Standards*, preuzeto s <https://www.iasplus.com/en/standards/ias>
3. Deloitte - IAS Plus, *International Financial Reporting standards*, preuzeto s <https://www.iasplus.com/en/standards/ifrs>
4. Deloitte – MSFI 9 otvorena pitanja, preuzeto s <https://www2.deloitte.com/hr/hr/pages/audit/articles/msfi-9-otvorena-pitanja.html>
5. Direktiva 2009/138/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. o osnivanju i obavljanju djelatnosti osiguranja i reosiguranja (Solventnost II), Službeni list EU (2009.)
6. Generali osiguranje d.d., *Generali u Hrvatskoj*, preuzeto s <https://www.generali.hr/generali-u-hrvatskoj>
7. Generali osiguranje d.d. (2020.), *Godišnji izvještaj i financijski izvještaji na dan 31. prosinca 2020. godine zajedno s izvješćem neovisnog revizora* (e-publikacija), preuzeto s <https://www.generali.hr/izvjesca>
8. Generali osiguranje d.d. (2021.), *Godišnji izvještaj i financijski izvještaji na 31. prosinca 2021. godine zajedno s izvješćem neovisnog revizora* (e-publikacija), preuzeto s <https://www.generali.hr/izvjesca>
9. Grgić, M. (2013.), Harmonizacija propisa iz područja osiguranja i reosiguranja putem pravnog okvira Solvency II, *Zagrebačka pravna revija*, Vol. 2 No. 2, 2013., str. 161-183., preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/129504>
10. Grgić, M. (2019.), Postupak donošenja propisa u financijskom sektoru u Europskoj uniji – uz poseban osvrt na sektor osiguranja, *Hrvatski časopis za osiguranje*, No. 1, 2019., str. 39-51., preuzeto s https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=325926
11. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (b. d.), Broj društava za osiguranje i društava za reosiguranje, preuzeto 10. ožujka 2022. s <https://www.hanfa.hr/publikacije/statistika/>
12. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (2012.), *Izvještaj o provedenoj studiji kvantitativnih utjecaja (QIS studiji) regulative Solvency II društava za osiguranje i društava za reosiguranje u Republici Hrvatskoj*, preuzeto s https://www.hanfa.hr/getfile/38841/QIS%20studija%202013_2.PDF
13. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (b. d.), Nadzorni ciljevi, glavne funkcije i aktivnosti, preuzeto 3. lipnja 2021. s [Nadzorni ciljevi, glavne funkcije i aktivnosti \(hanfa.hr\)](https://www.hanfa.hr/nadzorni-ciljevi-glavne-funkcije-i-aktivnosti)

14. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (b. d.), Smjernice za obavljanje poslova osiguranja, preuzeto 3. lipnja 2021. s [Zakoni i drugi propisi te opće smjernice \(hanfa.hr\)](https://www.hanfa.hr/zakoni-i-drugi-propisi-te-opce-smjernice)
15. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (b. d.), Tržište osiguranja, preuzeto 3. lipnja 2021. s <https://www.hanfa.hr/trziste-osiguranja/>
16. Hrvatsko aktuarsko društvo, *Tko je aktuar?*, preuzeto s <https://aktuari.hr/tko-je-aktuar>
17. IFRS, *About the International Accounting Standards Board*, preuzeto s <https://www.ifrs.org/groups/international-accounting-standards-board/>
18. KamatneStope.com (2021.), *Obveznice – glavne karakteristike dužničkog vrijednosnog papira*, preuzeto s <https://kamatnestope.com/obveznice/>
19. Keglević, A. (2013.), *Zaštita osiguranika pojedinca kod ugovora o osiguranju - otvorena pitanja i dvojbe*, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, Vol. 34 No. 1, 2013., str. 209-235., preuzeto s https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=171925
20. Klasić, K. (2003.), *Utjecaj psihologije pojedinca na izbor vrsta osiguranja*, *Ekonomski pregled*, Vol. 54 No. 7-8, 2003., str. 596., preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/clanak/40195>
21. Kopun Group (2019.), *Osnovni elementi MSFI 9 – Financijski instrumenti*, preuzeto s <https://kopun.hr/osnovni-elementi-msfi-9-financijski-instrumenti/>
22. KPMG International, *IFRS 9 for insurers – Are you good to go?*, preuzeto s <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2021/09/insurers-ifs9-implementation-goodtogo.html>
23. Krišto, J., *Osnove Solvency II*, Hrvatski ured za osiguranje, preuzeto s https://huo.hr/upload_data/editor/files/sii-jk-temeljni-tecaj-huo.pdf
24. Krišto, J. (2010.), *Pripremljenost društava za osiguranje i društava za reosiguranje u Republici Hrvatskoj na Solvency II*, Hrvatski ured za osiguranje, Bilten 3, str. 1-14.
25. Mamić Sačer, I. i Ramač Posavec, S. (2012.), *Analiza problema praktične primjene Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj*, *Ekonomski pregled*, Vol. 63 No. 9-10, str. 542., preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/89337>
26. *Međunarodni računovodstveni standardi i Međunarodni standardi financijskog izvještavanja*, HANFA, str. 1.
27. Mićin, K. (2008.), *Računovodstvo osiguravajućih društava*, Zagreb: HASIBO d.o.o.
28. Moj-bankar.hr, *Bilanca stanja*, preuzeto s <https://www.moj-bankar.hr/Kazalo/B/Bilanca-stanja>
29. Moj-bankar.hr, *Financijske institucije*, preuzeto s <https://www.moj-bankar.hr/Kazalo/F/Financijske-institucije>

30. Novac za sutra.hr, *Koja je razlika između tradicionalnog i unit-linked životnog osiguranja?*, preuzeto s <https://www.novaczasutra.hr/Article/koja-je-razlika-izmedu-tradicionalnog-i-unit-linked-zivotnog-osiguranja/2125>
31. Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja, Narodne novine br. 140. (2006.)
32. Poba.hr, *Financijski instrumenti*, preuzeto s https://www.poba.hr/wp-content/uploads/2020/03/brosura_financijski_instrumenti_i_pripadajuci_rizici.pdf
33. Pravilnik o obliku i sadržaju financijskih i dodatnih izvještaja društva za osiguranje odnosno društva za reosiguranje, Narodne novine br. 37/2016. (2016.)
34. Rafaj, J. (2009.), *Tržište osiguranja*, Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, Zagreb
35. Stipić, M. (2008.), *Osiguranje s osnovama reosiguranja*, Split: Udžbenici sveučilišta u Splitu
36. Stude, R. (2008.), Promjena izgleda rizika u osiguranju/reosiguranju, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, Vol. 58 No. 1-2, str. 673-680., preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/clanak/32111>
37. Škunca, F. (2019.), Analiza ulaganja osiguratelja u Solvency II svijetu, *Hrvatski časopis za osiguranje*, No. 1, 2019., str. 55-68., preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/223365>
38. Uredba (EZ) br. 1606/2002 Europskog Parlamenta i Vijeća od 19.srpnja 2002. o primjeni Međunarodnih računovodstvenih standarda, Službeni list EZ (2002.)
39. UREDBA KOMISIJE (EU) 2016/2067 od 22. studenoga 2016. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 1126/2008 o usvajanju određenih međunarodnih računovodstvenih standarda u skladu s Uredbom (EZ) br. 1606/2002 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu Međunarodnog standarda financijskog izvještavanja 9
40. UREDBA KOMISIJE (EZ) 1126/2008 od 3. studenoga 2008. o usvajanju određenih međunarodnih računovodstvenih standarda u skladu s Uredbom (EZ) 1606/2002 Europskog parlamenta i Vijeća, Službeni list EU (2008.)
41. Vašiček, V., Vašiček D. i Broz Tominac, S. (2020.), *Računovodstvo financijskih institucija*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
42. Zakon o obveznim osiguranjima u prometu, Narodne novine br. 151/05., 36/09., 75/09., 76/13. i 152/14. (2014.)
43. Zakon o osiguranju, Narodne novine br. 30/15., 112/18., 63/20. i 133/20. (2020.)

44. Žigman, A. (2020.), Društva za osiguranje i rizik likvidnosti, *Hrvatski časopis za osiguranje*, No. 3, 2020., str. 54-63., preuzeto s https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=351888

POPIS TABLICA

Tablica I : Kretanje broja društava za osiguranje u Hrvatskoj od 2012. do 2021. godine	10
Tablica II : Struktura direktive Solventnost II	17
Tablica III : Prikaz kvantitativnih studija utjecaja	19
Tablica IV : Usporedba pokazatelja solventnosti prema Solventnosti I i Solventnosti II	21
Tablica V : Kontni plan za osiguravajuća i reosiguravajuća društva	26
Tablica VI : Dodatni financijski izvještaji društva za osiguranje i reosiguranje	28
Tablica VII : Bilanca društva za osiguranje	29
Tablica VIII : Račun dobiti i gubitka društva za osiguranje	33
Tablica IX : Izvještaj o novčanom toku – indirektna metoda	36
Tablica X : Međunarodni standardi financijskog izvještavanja	40
Tablica XI : Međunarodni računovodstveni standardi	41
Tablica XII : MRS 39 – Klasifikacija i priznavanje financijske imovine	52
Tablica XIII : Bilanca društva Generali osiguranje d.d.	61
Tablica XIV : Financijska imovina društva Generali osiguranje d.d. prema kategorijama	63

POPIS SLIKA

Slika I : Odnos osiguratelja i osiguranika

4

POPIS GRAFIKONA

Grafikon I : Zahtjevnost usvajanja pojedinih područja Solventnosti II

22

ŽIVOTOPIS

OSOBNE INFORMACIJE

Ime i prezime: Marko Prgin

Adresa: Pašmanska 28, 10 000 Zagreb

Telefon: +385 91 548 7576

E-mail: marko.prgin@gmail.com

OBRAZOVANJE

2015. – danas	Ekonomski fakultet Zagreb Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij poslovna ekonomija, smjer računovodstvo i revizija
2011. – 2015.	Gimnazija “Antun Vrančić” Šibenik

RADNO ISKUSTVO

03/2021. – danas	Crowe Horwath Revizija d.o.o.
2017. – 2019.	Turistička agencija Primosten Finest (sezonski posao)
2016.	DM (sezonski posao)
2015.	Turistička agencija Calista (sezonski posao)

OSOBNE VJEŠTINE

Jezici: engleski i talijanski

Kompjuterske vještine: MS Office, 4D Wand

Vozačka dozvola B kategorije